

Gelderse impactmonitor

De gevolgen van COVID-19 voor Gelderland

Zorg

voor

elkaar

Editie 18
13 november 2020

provincie
Gelderland

Inleiding

We zien dat we nog lang niet af zijn van corona. Tot het moment dat er een goed medicijn of vaccin is, zullen we leven met afwisselende maatregelen. Elke maatregel zal invloed hebben op ons leven en ons werk. Dat vraagt flexibiliteit van ons allemaal. Provincie Gelderland speelt daarop in. Niet met een pakket aan maatregelen, maar een serie instrumenten en regelingen die we kunnen inzetten op die momenten en in die situaties, waarin ze het beste tot hun recht komen. Denk aan kortlopende subsidie-regelingen, aanpassingen in de cofinanciering, stimuleringsregelingen en leningen. Zo laten we bedrijven investeren in medewerkers, ondersteunen we ondernemers en organisaties met het aanpassen aan de coronamaatregelen en ook nu laten we de bussen gewoon rijden.

Het belangrijkste doel blijft om die sectoren te steunen, die we ook in de toekomst hard nodig hebben voor een mooi, gezond en krachtig Gelderland.

Om te bepalen waar wij als provincie een bijdrage kunnen leveren is het nodig om goed inzicht te krijgen in de gevolgen van de huidige crisis. In de Gelderse impactmonitor houdt Provincie Gelderland de meest actuele ontwikkelingen op verschillende terreinen bij. Deze monitor vormt, samen met gesprekken met de belangrijkste partners (gemeenten en diverse organisaties en instellingen), belangrijke input voor onze rol als provincie in deze periode.

Voor u ziet u de 18^e editie van de Gelderse impactmonitor.

Inhoud

1. Samen voor Gelderland	4
1.1 Maatschappelijke impact	5
2. Gelderland wordt duurzaam	10
3. Gelderland blijft rijk aan natuur, landschap en cultuurhistorie	12
3.1 Cultuur en erfgoed	13
3.2 Recreatie en toerisme	18
4. Gelderland werkt aan een gezonde, veilige, schone en welvarende samenleving	24
5. De Gelderse economie is robuust, toekomstbestendig en verbonden	28
5.1 Impact op werkgelegenheid in Gelderland	29
5.2 Bedrijvendynamiek Stand tot en met oktober 2020	33
5.3 Aantallen starters en stoppers Gelderland 2019/2020 per maand	34
5.4 Nederlandse bedrijven kwetsbaar voor nieuwe coronagolf in buitenland	36
5.5 Mobiliteit	40
6. Maatregelen	53
Over de monitor	54

Dit document volgt dezelfde 5-deling als in het coalitieakkoord "[Samen voor Gelderland 2019-2023](#)". Dit zijn namelijk de ambities waar we in Gelderland aan werken.

1. Samen voor Gelderland

Gelderland is de mooiste provincie van Nederland! Samen met inwoners, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties kunnen we Gelderland nog mooier, veiliger en beter bereikbaar maken. In dit hoofdstuk schetsen we de impact van de COVID-19-crisis op het welbevinden van de Gelderse inwoners. Ook beschrijven we enkele ontwikkelingen die impact hebben op ons sterk bestuur in Gelderland.

1.1 Maatschappelijke impact

De COVID-19-uitbraak heeft grote impact op ons dagelijkse leven. School, werk, sport, familie; alles is op dit moment anders. Provincie Gelderland onderzoekt periodiek de gevolgen van de crisis en de maatregelen van de landelijke overheid op het welbevinden van de Gelderse bevolking. De uitkomsten helpen provincie Gelderland mee te denken over de impact van deze crisis op het persoonlijke leven van de Gelderlanders en worden gebruikt om Gelderland zo goed mogelijk door deze periode te helpen. Het meest recente onderzoek is uitgevoerd tussen vrijdag 30 oktober en woensdag 4 november 2020 en vormt de 7e rapportage in de reeks onderzoeken naar de impact van COVID-19 op het welbevinden van Gelderlanders. In [deze editie](#) is er ook speciale aandacht voor het thema duurzaamheid.

Coronavirus beheerst nog steeds dagelijks leven van Gelderlanders

Bij de vorige meting (medio oktober) was het aantal Gelderlanders dat het coronavirus (heel erg) bedreigend noemde voor de eigen gezondheid, die van vrienden, en familieleden bijna net zo hoog als aan het begin van de corona-uitbraak (medio april), maar de afgelopen maand is dit weer iets afgenomen. Het coronavirus beheerst echter nog steeds het dagelijks leven van Gelderlanders. Voor 3 op de 10 Gelderlanders is het coronavirus (heel erg) bedreigend voor de eigen gezondheid en die van vrienden, en bijna de helft vindt het virus (heel) erg bedreigend voor de gezondheid van hun familieleden. Jongeren, theoretisch opgeleiden en Gelderlanders die makkelijker rondkomen en een goede gezondheid hebben, vinden het coronavirus minder bedreigend voor de eigen gezondheid, maar jongeren noemen het coronavirus wel vaker (heel) erg bedreigend voor de gezondheid van familieleden.

Onbegrepen Gelderlanders: “Huidige maatregelen veroorzaken meer schade dan ze voorkomen”

In eerdere onderzoeken kwam al naar voren dat Gelderlanders met een (zeer) goede algemene gezondheid, jongeren en de Onbegrepen Gelderlanders vaker van mening zijn dat het gevaar van het coronavirus door de Nederlandse overheid en traditionele media overdreven wordt en het minst bang zijn voor een nieuwe golf van besmettingen. De Onbegrepen Gelderlanders zijn ook het vaakst van mening dat de huidige maatregelen meer schade veroorzaken dan ze voorkomen, en dat de regering onvoldoende rekening houdt met de economische en sociale gevolgen van de coronamaatregelen. Dat vinden ook zij die (zeer) moeilijk rondkomen, en praktisch geschoolden. Er is geen duidelijk opleidingseffect bij de stelling “De Nederlandse overheid en traditionele media overdrijven het gevaar van het coronavirus”; wel zien we dat jongeren dat vaker vinden.

Coronavirus nog steeds grote impact op sociale welzijn

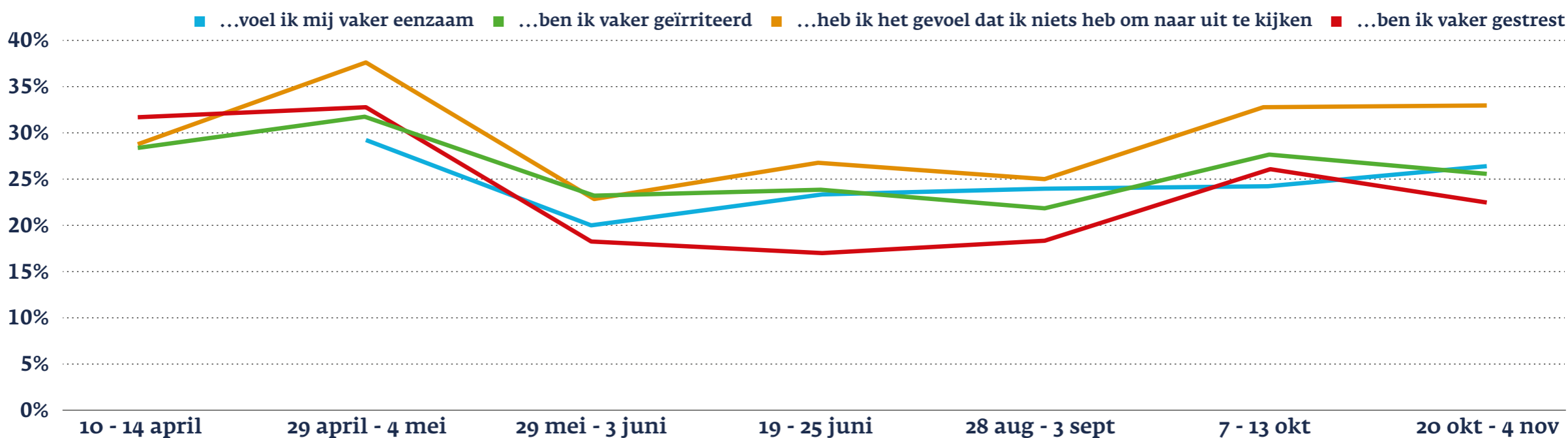
De uitbraak van het coronavirus en de genomen maatregelen blijven een aanzienlijke impact op het sociale welzijn van de Gelderlanders hebben. Zo heeft 1 op de 3 Gelderlanders het gevoel niets te hebben om naar uit te kijken, en ongeveer een kwart van alle Gelderlanders voelt zich vaker gestrest, geïrriteerd en/of eenzaam. Deze negatieve psychologische en sociale gevolgen worden minder vaak ervaren dan in april, maar toch weer een stuk vaker dan in de zomerperiode (juni – september). Net als in de eerdere onderzoeken komt naar voren dat vrouwen, jongeren en praktisch opgeleiden, maar ook Gelderlanders die moeilijker kunnen rondkomen of een slechtere gezondheid hebben, deze negatieve psychologische en sociale impact vaker ervaren.

Veel Gelderlanders zien nog steeds positieve ontwikkelingen, hoewel dit de afgelopen maanden wel gestaag afneemt. Zo vindt 3 op de 10 Gelderlanders dat mensen elkaar meer helpen dan voorheen, hoewel dit eind mei nog meer dan de helft van alle ondervraagden was.

Sinds de corona-uitbraak in Nederland...

Percentage (heel) erg bedreigend

Bron: Onderzoek Kieskompas in Gelderland (30 oktober - 4 november 2020)

Die toenemende eenzaamheid is het meest zichtbaar onder jongeren, mensen met een (zeer) slechte gezondheid, en mensen in de stad. Net als in de eerdere onderzoeken komt naar voren dat het coronavirus een grotere (negatieve) psychologische en sociale impact heeft op vrouwen, jongeren en praktisch opgeleiden, maar ook op mensen die moeilijker

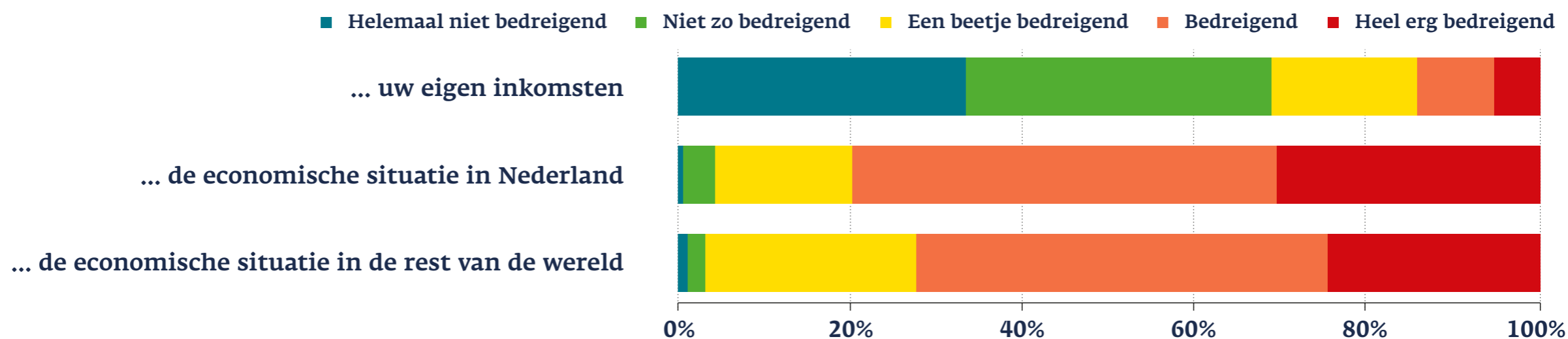
kunnen rondkomen. Ook Gelderlanders met een slechtere algemene gezondheid ervaren vaker grotere negatieve psychologische gevolgen, zoals vaker eenzaam of geïrriteerd zijn, en het gevoel hebben dat ze niks hebben om naar uit te kijken. Gelderlanders die op het platteland wonen, ervaren deze negatieve gevolgen het minst vaak.

Impact op economische situatie Gelderlanders

Het coronavirus wordt door bijna alle Gelderlanders als (enigszins) bedreigend ervaren voor de economische situatie in Nederland en de rest van de wereld. Het aantal Gelderlanders dat het coronavirus (enigszins) bedreigend noemt voor de eigen inkomsten is aanzienlijk lager, maar nog steeds bijna een derde van de Gelderlanders. Ook vindt ongeveer een derde het coronavirus helemaal niet bedreigend voor de eigen financiële situatie.

In hoeverre vindt u het coronavirus (COVID-19) bedreigend voor...

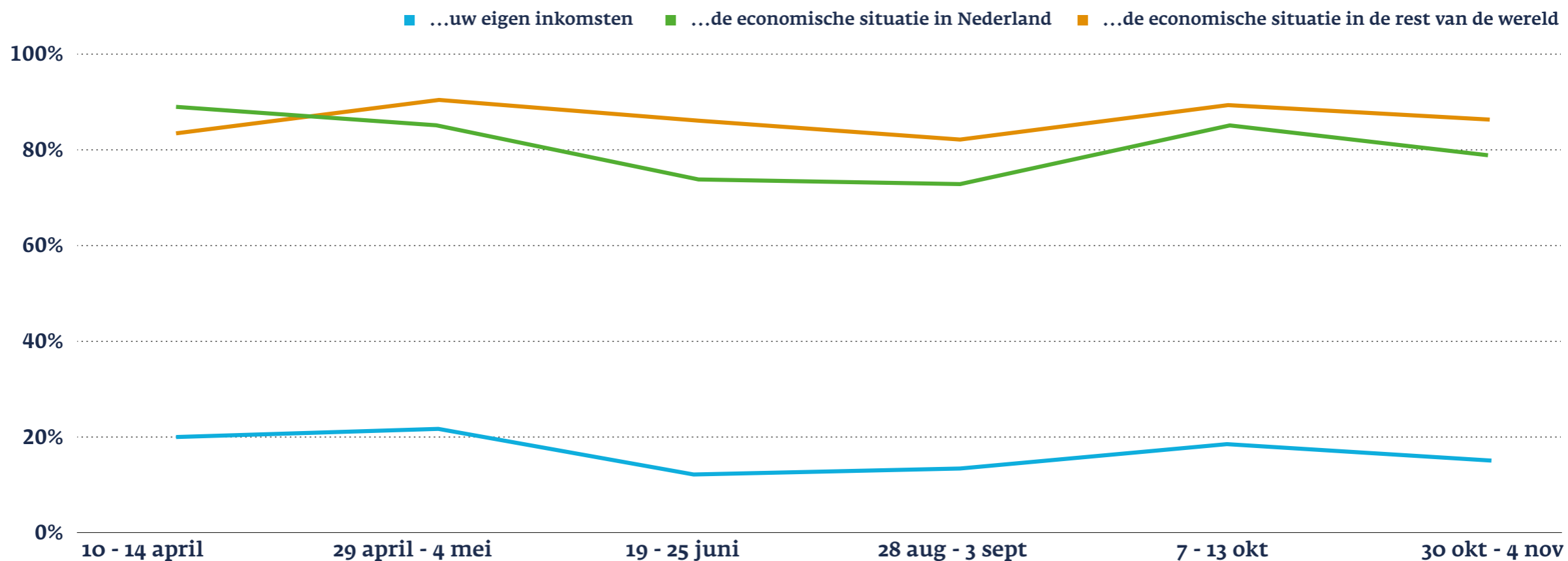
Bron: Onderzoek Kieskompas in Gelderland (30 oktober - 4 november 2020)

Bij de vorige meting (7-13 oktober) was de ervaren dreiging op de eigen, Nederlandse en wereldwijde economische situatie vergelijkbaar met eind april. Deze is sindsdien weer licht afgenomen, maar daarmee nog niet opnieuw op het lagere niveau van juni tot september.

In hoeverre vindt u het coronavirus (COVID-19) bedreigend voor...

Percentage (heel) erg bedreigend

Bron: Onderzoek Kieskompas in Gelderland (30 oktober - 4 november 2020)

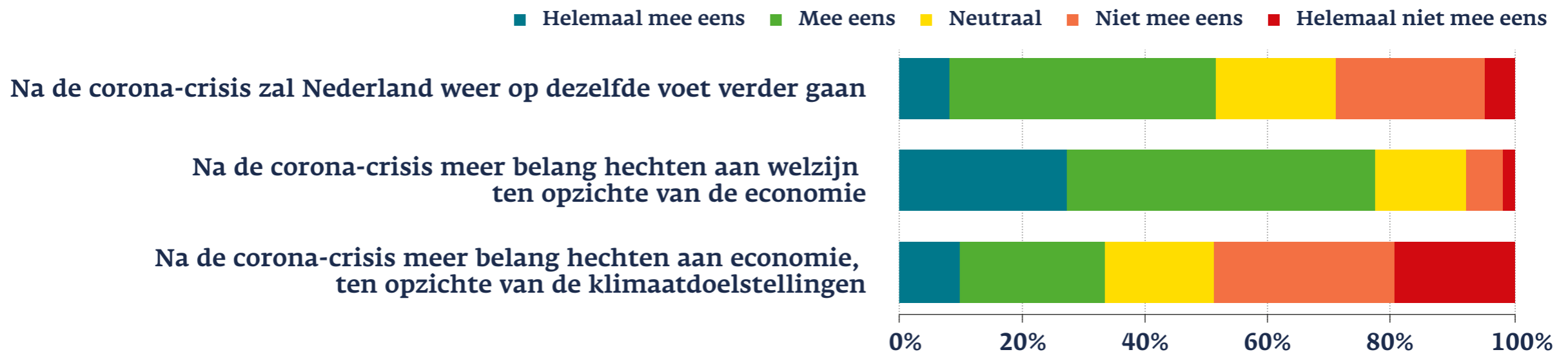
Impact op de toekomst

Vervolgens vroegen we Gelderlanders - net als eind april en eind augustus - een aantal vragen over de periode na de coronacrisis. Meer dan de helft van de Gelderlanders verwacht dat Nederland na de coronacrisis weer op dezelfde voet verder zal gaan, hetgeen iets hoger is dan bij de eerdere 2 onderzoeken. Ook het aantal Gelderlanders dat hoopt dat er

na de coronacrisis meer belang wordt gehecht aan welzijn ten opzichte van economie is iets toegenomen, ruim 3 op de 4. 1 op de 3 Gelderlanders hoopt dat we na de coronacrisis meer belang hechten aan de economie ten opzichte van het klimaat; iets minder dan de helft van de Gelderlanders is het hier (helemaal) niet mee eens.

In hoeverre vindt u dat we na de coronacrisis...

Bron: Onderzoek Kieskompas in Gelderland (30 oktober - 4 november 2020)

Jongeren, praktischer opgeleiden en Gelderlanders uit Rivierenland denken net als de Dadergerichte Gelderlanders vaker dat Nederland na de coronacrisis op dezelfde voet zal verdergaan. Ouderen, praktischer opgeleiden en vrouwen geven net als de Trendsettende Gelderlanders en Gelderse middenvelders vaker aan dat ze hopen dat er na de coronacrisis

meer belang wordt gehecht aan welzijn ten opzichte van economie, terwijl Gelderlanders uit Rivierenland dit juist minder vaak aangeven. Ouderen, praktisch opgeleiden, Gelderlanders uit Rivierenland en Onbegrepen Gelderlanders zijn het vaakst van mening dat er meer belang gehecht moet worden aan economie dan aan klimaatdoelstellingen.

2. Gelderland wordt duurzaam

Gelderland staat voor een CO₂-reductie van 55% in 2030. Daarvoor zijn innovatie, energiebesparing, hernieuwbare energie en energie-infrastructuur nodig. In dit hoofdstuk schetsen we enkele effecten van de COVID-19-crisis op onze duurzaamheidsambities.

Hernieuwbare energie wint ondanks coronaterugval verder terrein

Nieuwe duurzame energiebronnen zoals windmolens, zonneparken en andere installaties [wekken dit jaar wereldwijd meer energie op](#) dan ooit. Dat meldt het Internationaal Energie Agentschap (IEA). In mei werd nog verwacht dat door de coronacrisis de bouw van nieuwe hernieuwbare energieprojecten in 2020 voor het eerst in 20 jaar zou afnemen.

[Bijna de helft van de Nederlandse bedrijven werkt met schadelijke schoonmaak- en hygiënemiddelen](#)

Sinds het begin van de coronacrisis wordt er meer gebruikgemaakt van schoonmaak- en persoonlijke hygiënemiddelen binnen organisaties. 2 op de 5 werkenden die in hun functie schoonmaakwerkzaamheden uitvoeren geven aan dat er (deels) gewerkt wordt met schoonmaak- en hygiënemiddelen die negatieve effecten hebben op mens en milieu.

EU geeft autofabrikanten geen uitstel voor CO₂-doelen

[Volgens de Europese Commissie is het omlaag brengen van de CO₂-uitstoot van auto's te belangrijk om te wachten.](#)

“Strikte milieuwetgeving is de beste manier om innovatie en concurrentievermogen te promoten. Het is ook belangrijk dat de burgers erop kunnen vertrouwen dat de EU hun gezondheid en omgeving kan verbeteren”, laat de Commissie aan Automotive News weten.

3. Gelderland blijft rijk aan natuur, landschap en cultuurhistorie

Onze natuur en cultuurhistorie trekken erg veel toeristen. Dit is belangrijk voor de Gelderse economie en onze mooie streken. Ook boeren en tuinders zijn een onmisbare economische pijler in ons land. In dit hoofdstuk komen onder andere de onderwerpen recreatie, toerisme, cultuur, erfgoed, natuur, landschap en landbouw aan de orde.

3.1 Cultuur en erfgoed

Algemeen

De cultuur- en erfgoedsector is een van de sectoren die hard geraakt is door de coronacrisis. Uit cijfers van het CBS blijkt dat de economie in Nederland in het 2e kwartaal van 2020 met gemiddeld 8,5% is gekrompen. In de sector sport, recreatie en cultuur bedraagt de terugval zelfs 37%. De Taskforce culturele en creatieve sector heeft berekend dat de cultuurwereld in Nederland dit jaar in totaal € 2,6 miljard aan inkomsten dreigt mis te lopen door deze crisis. Met de horeca, het toerisme en de luchtvaart behoort cultuur tot de zwaarst getroffen sectoren, ook na de versoepeling van de maatregelen die als gevolg van de 1e virusgolf genomen waren.

Momenteel zitten we in een 2e virusgolf. De versoepelingen van maatregelen voor de zomer zijn op 28 september door het kabinet deels weer teruggedraaid. Op dinsdag 13 oktober heeft het kabinet vervolgens nieuwe maatregelen afgekondigd. Voor de culturele en creatieve sector waren de belangrijkste aanscherpingen dat evenementen voorlopig verboden blijven en dat er geen uitzonderingen meer zijn op de maximale groepsgrootte voor binnenruimten. Verder komt er voor publieke binnenruimten een mondkapjesplicht voor mensen vanaf 13 jaar, tot die tijd geldt een dringend advies. Nadat het kabinet op 27 oktober heeft aangegeven dat de huidige maatregelen voorlopig nog wel even van kracht blijven, heeft ze op 3 november een zwaardere lockdown afgekondigd. Deze is ingegaan op 4 november 22.00 uur en duurt tot 18 november 23.59 uur.

Tijdelijke verzwaarde lockdown

Op 4 november 22.00 uur is de verzwaaring van maatregelen tegen het coronavirus ingegaan. Deze verzwaaring houdt in dat er een tijdelijk verbod is op openstelling van publiek toegankelijke locaties. Dit geldt dus ook voor doorstroomlocaties. Voor de cultuur- en erfgoedsector betekent dit dat bibliotheken, bioscopen, theaters, podia voor alle genres van muziek, musea, muziekscholen, presentatie-instellingen en monumenten met een publieksfunctie gesloten zijn. Verder is amateurkunstbeoefening zoals acteren, blazen, dansen en zingen niet toegestaan met meer dan 2 personen, of 1 huishouden. 1-op-1 lessen zijn wel toegestaan, zolang deze niet plaatsvinden in publiek toegankelijke gebouwen. Professionele gezelschappen en acteurs mogen overigens hun werkzaamheden, zoals trainen, repeteren en livestreams opnemen, wel voortzetten. Uitgangspunt daarbij is echter: werk thuis, tenzij het echt niet anders kan. Activiteiten van jeugdverenigingen voor kinderen en jongeren tot 18 jaar (bijvoorbeeld scouting, kunst, cultuur en sport) mogen gewoon plaatsvinden. Dit betekent dat het mogelijk blijft om culturele activiteiten voor deze doelgroep uit te voeren in voor publiek gesloten gebouwen. Deze verzwaaring geldt tot 18 november 23.59 uur. Het verbod op evenementen blijft voorlopig gehandhaafd.

Effecten verzwaring tijdelijke lockdown op cultuur- en erfgoedsector

De cultuursector gaat in de strijd tegen het coronavirus dus voor een tweede keer op slot, nu voor 2 weken. Verschillende media reppen over het effect van deze maatregelen op deze doelgroep.

Starters in de cultuursector

De eindeloos durende semi-lockdown raakt bijna iedereen genadeloos hard, maar zo lijkt vooral de starters in de cultuur. In De Gelderlander [vraagt Saskia Noort zich af](#) of de talentvolle jeugd in de cultuursector ooit wordt ontdekt, ooit een kans krijgt of dat de maatschappij deze kunstlichting van 2020 gewoon lekker laat verrekken.

Bibliotheken

[Bibliotheken mogen voor speciale activiteiten toch openblijven](#). Dit heeft premier Rutte in het Tweede Kamerdebat op 4 november toegezegd op aandringen van GroenLinks. Ze wezen erop dat vooral bibliotheken en buurthuizen een belangrijke functie hebben voor kwetsbare mensen in zwakkere wijken. Bibliotheken mogen daarom boeken blijven afgeven en ruimte bieden aan huiswerkbegeleiding voor scholieren.

Koren

Met ingang van 4 november 22.00 uur mogen [amateurkoren niet meer zingen](#). Dit raakt ongeveer 1 miljoen Nederlanders, want zingen in koorverband is een van de meest geliefde nationale bezigheden. Daphne Wassink, voorzitter van de korenkoepel Koornetwerk Nederland, is teleurgesteld. “We zijn continu in contact met het ministerie, maar dit komt uit de lucht vallen”, zegt Wassink.

Koren liggen onder een vergrootglas door de corona-uitbraak in Nederland. Mede vanwege enkele in de pers breed uitgemeten incidenten. Volgens Daphne Wassink blijkt echter uit de wekelijkse monitor van coronaverspreiding van het RIVM dat de besmettingsgraad van koren relatief klein is. Daphne Wassink is bang dat mensen wegblijven, elke keer dat koren negatief in het nieuws komen. “Een koor is zoveel meer dan zingen. Een koor verbindt, het is een sociale omgeving”, aldus Wassink.

Bioscopen en filmtheaters

De Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters (NVBF) [schrijft op 3 november dat bioscopen en filmtheaters gaan omvallen](#) als gevolg van de tijdelijke verzwaarde lockdown: “een omzetzijning van minimaal 60% of meer in vergelijk met vorig jaar is voor de bioscopen en filmtheaters niet vol te houden”. De vereniging wil financiële steun van de overheid voor de branche. Daar komt nog bij dat minister Van Engelshoven (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) een wetsvoorstel wil indienen bij de Tweede Kamer die verplicht dat bioscopen, onder voorwaarden, 3% van hun omzet investeren in Nederlandse films. NVBF vindt dit gezien de huidige situatie haast onmogelijk. Ze geeft aan dat de bioscopen de Nederlandse film al decennialang ondersteunen.

Doordat de bioscopen vanaf 4 november 22.00 uur gedurende 2 weken de deuren moeten sluiten, gaat het fysieke programma van InScience 2020 in filmtheater LUX in Nijmegen niet door. Wie een kaartje heeft gekocht, krijgt zijn/haar geld terug. [Het onlineprogramma van InScience 2020 gaat wel door](#).

Musea en publiek toegankelijke monumenten

Musea en publiek toegankelijke monumenten zijn gesloten. De impact van deze tijdelijke sluiting van musea is groot voor alle werkenden in de sector, net als voor het publiek. Musea hebben weliswaar een groot online aanbod dat ook een sterkere binding met museale collecties stimuleert, maar er gaat niets boven de zintuiglijke ervaring van een museumbezoek. Voor veel musea geldt dat ze de maatregelen steunen, ze blij zijn met het perspectief dat er ligt en dat ze niet kunnen wachten tot het 19 november is en ze weer publiek mogen ontvangen. De Museumvereniging [heeft een routekaart voor musea opgesteld](#), met daarin een overzicht van welke maatregelen per risiconiveau (ten minste) gelden.

Meer nieuws over corona en de culturele sector

Publieke omroep

[NPO gaat dans-, muziek- en theatervoorstellingen uitzenden die door de coronamaatregelen gedeeltelijk of volledig werden afgezegd](#). Met minister Van Engelshoven (OCW) wordt momenteel gekeken naar de financiering van het plan. De bedoeling is dat het budget volledig naar de productie en makers van de stukken gaat. De intentie is om de voorstellingen voornamelijk op de streamingdienst NPO Start en het themakanaal NPO2 extra uit te zenden. Ook NPO2 en NPO3 krijgen extra ruimte voor cultuur-tv en er wordt gedacht over een openingsprogramma op NPO1. Ook op de radiozenders van de NPO worden mogelijk voorstellingen geprogrammeerd.

Popsector

De popsector heeft minister Van Engelshoven (OCW) per brief verzocht de [mogelijkheden na te gaan om het verlies aan subsidie voor Popsport te repareren](#). Het budget van het Fonds voor Cultuurparticipatie schoot in augustus tekort om alle goed beoordeelde talentorganisaties te honoreren, en Popsport is daar een van de slachtoffers van. Daardoor staat het in 16 jaar opgebouwde muzikale en zakelijke coaching-programma onder druk.

Alle conservatoria en mbo-muziekopleidingen hebben zich bij die oproep aangesloten, omdat Popsport voor talenten tussen de 14 en 21 jaar al jaren een opstap is naar een beroepsopleiding. Het is, staat in de brief, voor “een gezonde Nederlandse popsector” van groot belang dat de nieuwe generatie zich “zo snel en zo jong mogelijk de recente lessen uit de coronacrisis” eigen maakt.

Om bij het fonds alle organisaties te redden die ondanks een positief advies geen volledige subsidie krijgen, is € 1 miljoen extra per jaar nodig. Ze hebben er gezamenlijk bij Van Engelshoven in een tweede brief op aangedrongen het budget van het fonds op te hogen.

Werkenden in cultuursector

[Kunstenbond meldt dat de groep werkenden \(zzp'ers en oproepkrachten\) in de cultuursector wat betreft overheidssteun structureel buiten de boot valt](#). De kloof tussen hen die wel en niet op generieke steun van de rijksoverheid kunnen rekenen wordt naar mate de crisismaanden vorderen steeds zorgwekkender. Kunstenbond vraagt zich af waarom er uit het beleid van dit kabinet zo weinig begrip en coulance blijkt voor kleine ondernemers en voor de mensen die normaliter flexibel inzetbaar zijn waar ze het hardst nodig zijn? Kunstenbond komt met een aantal in hun optiek broodnodige verbeterpunten.

De Taskforce Culturele en Creatieve Sector betreurt het dat de culturele instellingen en locaties moeten sluiten.

Zeker gezien het feit dat de verspreiding van het coronavirus op deze locaties nihil is, onder andere door de toepassing van stringente protocollen. De taskforce kondigt aan dat ze een voorstel aan het kabinet zal doen voor een werkbare routekaart voor cultuur, die perspectief biedt op afschaling van de maatregelen. De taskforce roept het kabinet op om met name de groep van de artiesten, kunstenaars, zzp'ers en werknemers meer te steunen. Verder is versoepeling van bestaande steunpakketten en verlenging ervan tot eind 2021 noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de sector de coronacrisis kan doorstaan.

Onderzoeken

Grote concerten tijdens een pandemie kunnen veilig doorgaan, mits er voldoende maatregelen zijn getroffen.

Dat is de eerste, tussentijdse conclusie van een groot Duits onderzoek naar de verspreiding van het coronavirus tijdens een groot evenement. In Leipzig werd 2 maanden geleden een concert met duizenden mensen georganiseerd, waarbij een medische universiteit het gedrag en de bewegingen van bezoekers in kaart bracht. Er werden verschillende scenario's uitgetest: van een gewoon concert tot een evenement met strenge coronamaatregelen. Volgens de onderzoekers is goede ventilatie de belangrijkste voorwaarde om de concertagenda weer op te pakken. Onderzoeksleider Stefan Moritz raadt daarom culturele instellingen aan te investeren in geavanceerde ventilatietechnologie. De onderzoekers pleiten voor het aanpassen van de bezetting van een concertzaal op basis van de besmettingsgraad in een regio of land. Dat biedt hoop voor concertgangers en de evenementenbranche, maar meer onderzoek is nodig.

Financieel

Cultuur Opstart Lening

Deze lening is onderdeel van het steunpakket van € 300 miljoen dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap beschikbaar heeft gesteld voor de cultuursector in het kader van de coronapandemie. [€ 30 miljoen is beschikbaar via Cultuur+Ondernemen in de vorm van de Cultuur Opstart Lening \(COL\).](#)

Deze lening stelt culturele en creatieve organisaties in staat te investeren in producties, programma's, projecten en producten, zodat zij weer inkomsten kunnen verwerven. De Cultuur Opstart Lening is bedoeld voor culturele en creatieve organisaties die minimaal 50% eigen inkomsten genereren. De lening bedraagt minimaal € 10.000 tot maximaal € 500.000 per aanvraag en wordt verstrekt tegen 1% rente. Per organisatie kunnen maximaal 2 leningen worden verstrekt.

De COL is overheidsgeld. Tot 31 december 2020 kunnen gezelschappen of instellingen een lening aanvragen bij Cultuur+Ondernemen. Er is inmiddels voor € 7,5 miljoen aan aanvragen in de pijplijn, maar die voldoen niet allemaal aan de voorwaarden. Voor een totaal van € 4 miljoen is daadwerkelijk in behandeling.

Op 2 november 2020 verscheen in het Financieel Dagblad een artikel van Hilda Bouma met als aanleiding de Cultuur Opstart Lening van Cultuur+Ondernemen. Hoe overleef je als cultureel ondernemer de coronacrisis? Eventueel door een lening aan te gaan. Dat is nieuw voor de sector, waar subsidies en fondsen meestal de rekeningen betalen. Aan de hand van de verhalen van COL-leningnemers, Het Museum van de Geest en Theatergroep Graasland, komt goed naar voren waarom ze lenen en welke mogelijkheden de COL hen biedt in deze tijden van crisis.

Kickstart Cultuurfonds

De aanhoudende nood in de culturele sector als gevolg van de coronamaatregelen is aanleiding voor de initiatiefnemers van het Kickstart Cultuurfonds om te onderzoeken of een vervolg van het fonds in 2021 mogelijk is. Over de beschikbaarheid van voldoende private en publieke middelen hiervoor wordt momenteel met het ministerie van OCW gesproken. Als dit tijdelijke fonds wordt voortgezet in 2021, zal dit opnieuw door een flexibele organisatie uitgevoerd worden die meebeweegt met de ontwikkelingen, gebruik maakt van inbreng van alle partners en in recordtempo en op professionele wijze aanvragen verwerkt en toekenningsbesluiten neemt. Kickstart Cultuurfonds is een initiatief van de BankGiro Loterij, VSBfonds, Prins Bernhard Cultuurfonds en de VandenEnde Foundation en werkt samen met Ammodo, Fonds 21, Fonds 1818, Stichting Droom en Daad, Zadelhoff Cultuur Fonds, Stichting Zabawas en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Kickstart [Cultuurfonds heeft in de afgelopen maanden € 16 miljoen aan theaters](#), musea, muziekpodia en producenten gedoneerd, zodat zij zich kunnen aanpassen aan de 1,5-metersamenleving en publiek kunnen blijven ontvangen.

Provinciale regelingen

Grote artistieke producties en festivals

[Grote artistieke producties en festivals kunnen bij de provincie nog tot 16 november 16.00 uur subsidie aanvragen](#) voor het maken van een artistieke productie op het gebied van beeldende kunst, mode of vormgeving, het maken van een artistieke productie op het gebied van muziek, theater, dans, film, nieuwe media of literaire cultuur en het organiseren van een cultuurfestival of erfgoedfestival in Gelderland.

De beschikbare subsidiemiddelen worden verdeeld volgens het tenderprincipe. Dat betekent dat alle complete subsidieaanvragen gelijktijdig in behandeling worden genomen en onderling vergeleken op grond van vooraf vastgestelde beoordelingscriteria.

Tijdelijke maatregelen monumenten met een publieksfunctie en regionale musea

[Exploitanten van monumenten met een publieksfunctie en regionale musea met minimaal 8.000 betalende bezoekers per jaar kunnen bij provincie Gelderland subsidie aanvragen](#)

wanneer de COVID-19-maatregelen hebben geleid tot lagere bezoekersaantallen. Het gaat hierbij om monumenten (rijks- of gemeentelijke) met een publieksfunctie die vanwege hun culturele of erfgoedfunctie tegen betaling voor het publiek zijn opengesteld en om musea geregistreerd bij het Museumregister of die lid zijn van de coöperatie Erfgoed Gelderland en op bovenlokaal niveau cultureel erfgoed verzamelen, bewaren, bestuderen en tegen betaling aan het publiek presenteren. Musea die structureel door de rijksoverheid gefinancierd worden komen niet voor deze subsidie in aanmerking.

In augustus is deze regeling van provincie Gelderland van start gegaan en de regeling heeft haar plafond nog niet bereikt. Aanvragen is dus nog mogelijk.

3.2 Recreatie en toerisme

Aantal gasten in Gelderse logiesaccommodaties met 17% toegenomen in augustus; aantal overnachtingen stijgt met ruim 23%

Groei van het aantal gasten en overnachtingen in de beide zomermaanden juli en augustus bedraagt gemiddeld 15% en 21%

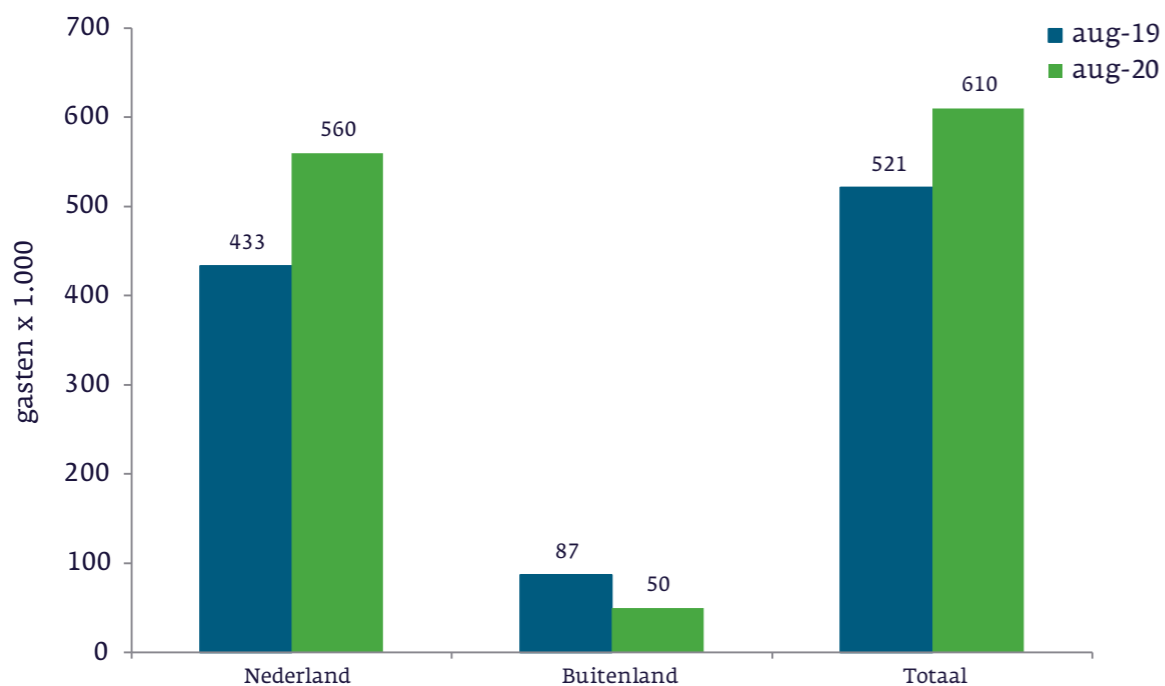
In editie 7 van de Gelderse impactmonitor hebben we de ontwikkeling van het aantal gasten en overnachtingen in logiesaccommodaties (zoals hotels, huisjesterreinen, kampeerterreinen en groepsaccommodaties) van Gelderland en Nederland voor het 1e kwartaal van 2020 weergegeven. In editie 10 –de Special Recreatie en Toerisme - zijn de uitkomsten tot en met april weergegeven. Daarin constateerden we onder andere dat in april het bezoek grotendeels tot stilstand was gekomen. In editie 14 werd aangegeven dat er in mei en vooral in juni sprake was van enig herstel, maar dat desondanks ook in juni de logiesaccommodaties in Gelderland 38% minder gasten ontvingen dan een jaar eerder. Het herstel was het sterkst bij de Nederlandse gasten (in juni afname Nederlandse gasten met 31% tegenover een afname van 69% bij de buitenlandse gasten). Bij de overnachtingen waren de ontwikkelingen identiek. In editie 16 zagen we een toename van het aantal gasten in Gelderse logiesaccommodaties in juli met 12%. Inmiddels zijn de uitkomsten van augustus beschikbaar. Hierna wordt de ontwikkeling geschetst.

Het aantal gasten in de logiesaccommodaties in Gelderland is in augustus 2020, in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder, met ruim 17% toegenomen. In Nederland was er sprake van een afname van 7%. Deze daling wordt veroorzaakt door een afname van het aantal buitenlandse gasten; in vergelijking met vorig jaar maakten in augustus ruim 46% minder buitenlandse gasten gebruik van een accommodatie in Nederland, tegenover een afname van ruim 42% in Gelderland. Het aandeel buitenlandse gasten in het totaal van het binnenlands en buitenlands bezoek in Nederland bedroeg ruim 42% in augustus vorig jaar. Dit aandeel was voor Gelderland met nog geen 17% een stuk lager. Inmiddels is het aandeel van het buitenlands bezoek in Nederland en Gelderland teruggelopen naar 24% en ruim 8%.

Bij de Nederlandse gasten was er sprake van een forse groei. Het aantal Nederlandse gasten nam in Gelderland en Nederland met respectievelijk 29% en 22% toe. De combinatie van het aandeel en ontwikkeling van het aantal buitenlandse gasten verklaart het hiervoor geschetste verschil in ontwikkelingsrichting van de uitkomsten – binnenlands en buitenlands bezoek samen – voor Gelderland en Nederland. Ook waren als gevolg van corona landelijke gebieden en natuurgebieden meer in trek ten opzichte van de steden. Dit blijkt uit de jongste cijfers van de Statistiek Logiesaccommodaties van het CBS.

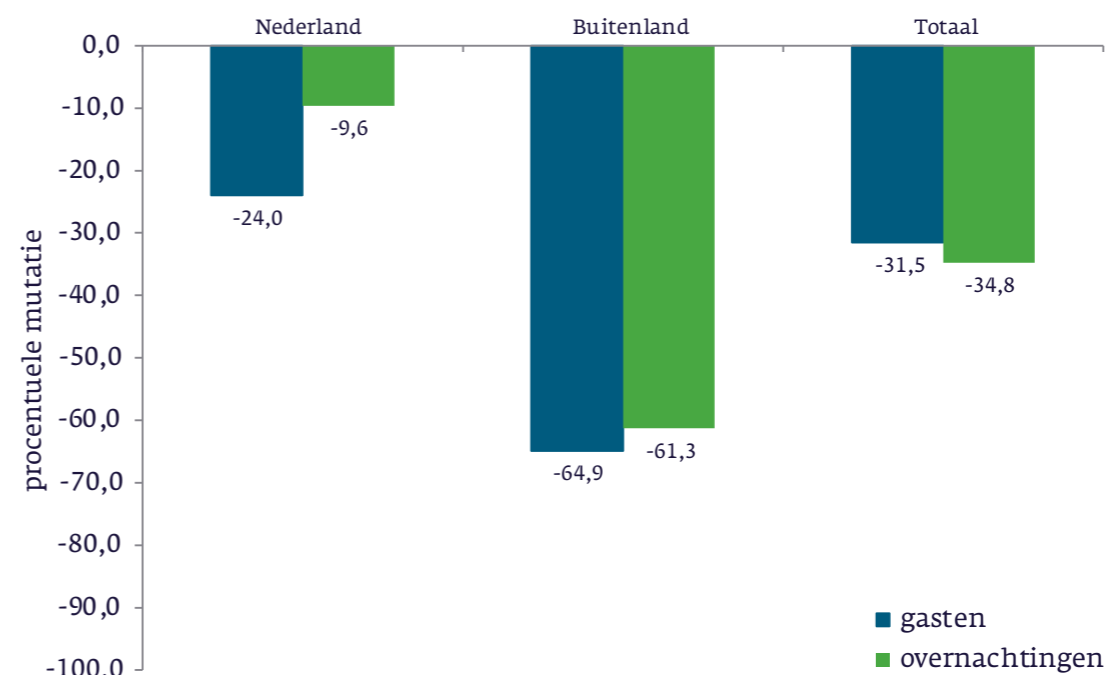

Gasten (x 1.000) in Gelderse logiesaccommodaties naar herkomst, augustus 2019 en 2020 (2020 voorlopig cijfer)

Bron: CBS Statistiek Logiesaccommodaties

Gasten en overnachtingen in Gelderse logiesaccommodaties naar herkomst, procentuele mutatie maart tot en met augustus 2019 en 2020 (2020 voorlopig cijfer)

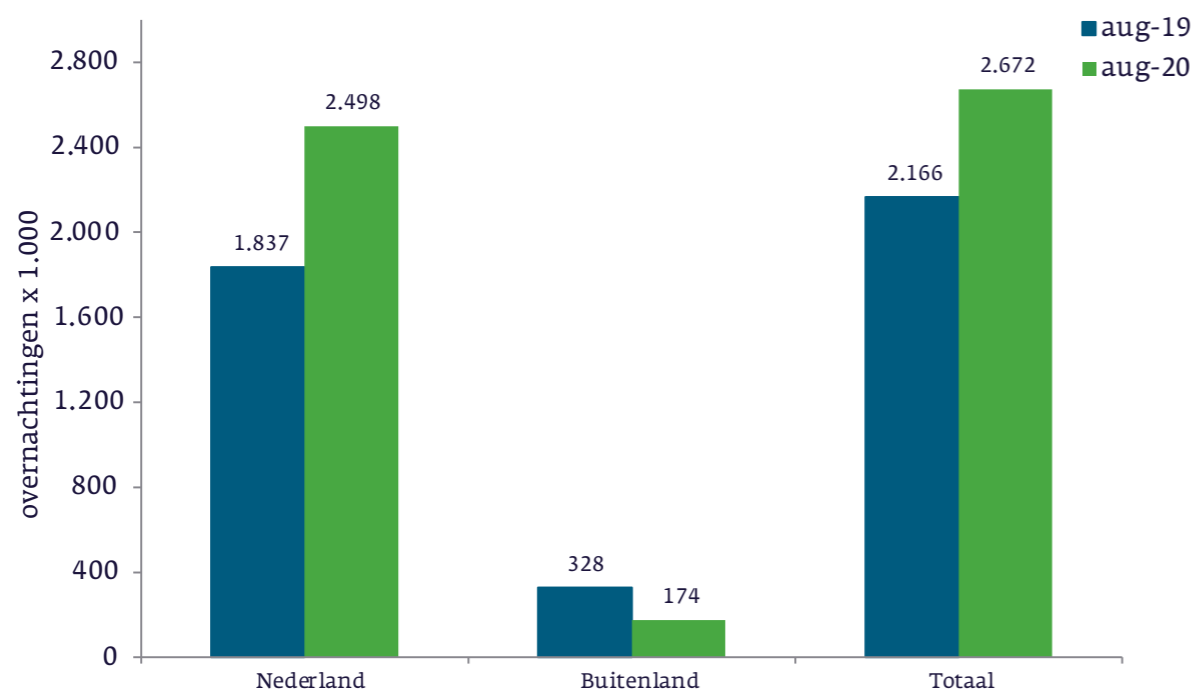

Bron: CBS Statistiek Logiesaccommodaties

Als we naar de beide zomermaanden juli en augustus kijken, komt de groei gemiddeld uit op 15% bij de gasten en 21% bij de overnachtingen in Gelderland. Kijken we echter naar de gehele periode sinds het uitbreken van COVID-19 (maart-augustus) dan wordt het effect duidelijk zichtbaar. Het aantal gasten neemt in die periode in Gelderland met 31,5% af. In Nederland bedraagt de afname 46,5%. Bij de overnachtingen is een afname van 18,5% in Gelderland tegenover een afname van 34,8% landelijk.

Overnachtten in augustus 2019 nog 521.000 binnen- en buitenlandse gasten in de Gelderse logiesaccommodaties, gedurende dezelfde periode van 2020 was dat aantal met 17% toegenomen naar 610.000. Samen brachten deze gasten bijna 2,7 miljoen nachten in Gelderland door, tegen bijna 2,2 miljoen overnachtingen een jaar eerder.

Overnachtingen (x 1.000) in Gelderse logiesaccommodaties naar herkomst, augustus 2019 en 2020 (2020 voorlopig cijfer)

Bron: CBS Statistiek Logiesaccommodaties

Bij de overnachtingen zien we in Gelderland een totale groei in die periode van ruim 23% tegenover een groei van 1,6% landelijk. Bij het buitenlands bezoek is er sprake van een afname van het aantal overnachtingen. Deze loopt tussen Gelderland (-47%) en Nederland (-43%) weinig uiteen. Bij de ontwikkeling van het aantal overnachtingen van Nederlanders zien we een groter verschil. In Nederland neemt dit met 27% toe tegenover een toename van 36% in Gelderland. De gemiddelde verblijfsduur van alle gasten samen nam zowel in Gelderland als in Nederland toe. Gemiddeld verbleven alle gasten respectievelijk 4,4 en 4,0 nachten in logiesaccommodaties in Gelderland en Nederland in de maand augustus 2020.

Ook in 2021 nog omzetverliezen voor grote delen van de vrijetijdssector (bron ABNAMRO)

De sector Leisure krimpt in 2020 naar verwachting met 45% en keert volgend jaar nog niet terug naar het niveau van voor de pandemie. Fastfood, vakantieparken en campings komen redelijk door de crisis. Voor reisondernemers, cafés, restaurants, musea, attractieparken, dierentuinen en bioscopen geldt dit niet. In sommige branches is verdere consolidatie onvermijdelijk, zoals in het hotelwezen. Het herstel zal geleidelijk verlopen en in 2021 nog niet volledig zijn. Hierbij zijn de onderzoekers uitgegaan van de WHO-prognose dat een vaccin medio 2021 beschikbaar is en eind 2021 volledig is uitgerold.

[Dit blijkt uit een publicatie van ABN-AMRO van 6 november 2020.](#) Hierin worden de laatste ontwikkelingen en vooruitzichten behandeld.

Vanuit de horeca overstappen naar een ander beroep

In editie 17 van de Gelderse impactmonitor is in het hoofdstuk Gelderse economie op pagina 26 en 27 ingegaan op een overzicht van overstapberoepen van het UWV. Het UWV zoekt uit naar welke beroepen je het beste kunt overstappen vanuit je huidige beroep.

De vaardigheden van werkzoekenden komen mogelijk ook goed van pas in een baan waar ze nog niet aan hebben gedacht. Om hierbij te helpen publiceert het UWV voorbeelden van overstapberoepen. Uitgangspunt zijn 54 beroepen waarin het op dit moment lastig kan zijn om werk te vinden. Soms vanwege de coronacrisis, soms is dit al langer het geval. Voor elk daarvan worden 5 voorbeelden van

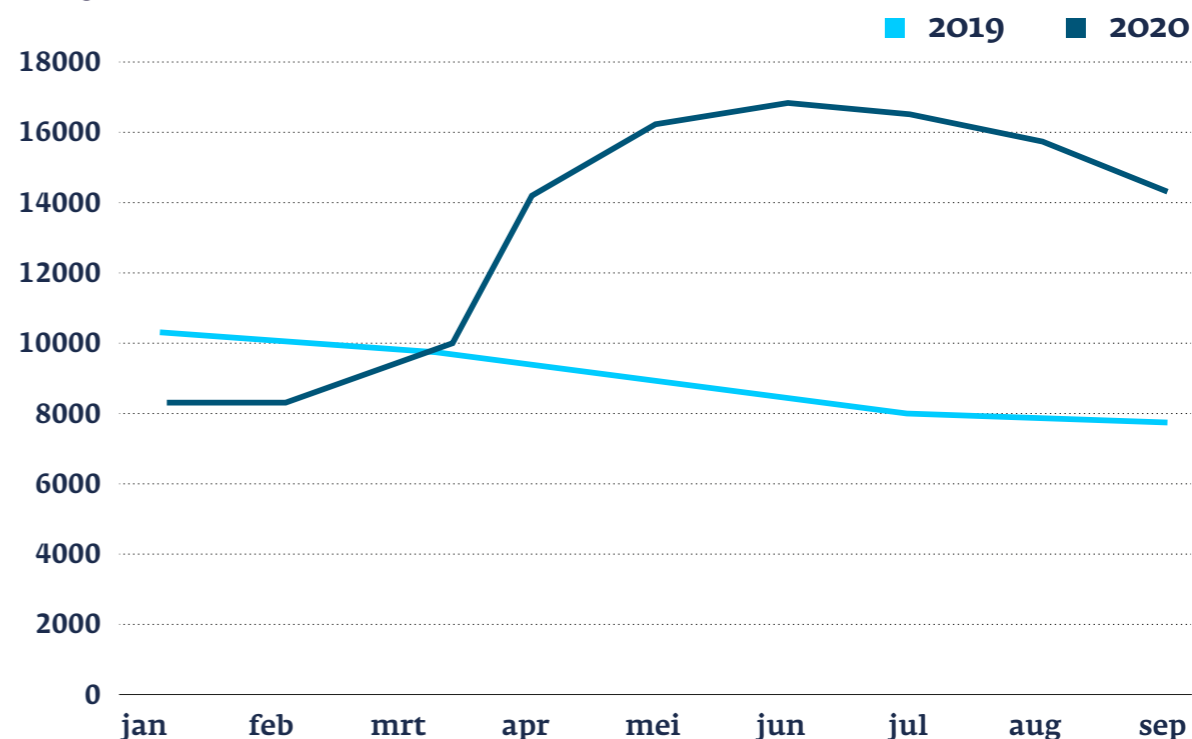
overstapberoepen genoemd. Het zijn overstappen die mensen de afgelopen jaren hebben gemaakt en op dit moment betere baankansen bieden. Ze zijn bedoeld ter inspiratie en geven geen volledig beeld van alle mogelijke overstappen.

De horeca is één van de zwaarst getroffen sectoren in de coronacrisis. Een baan behouden of vinden in de horeca is op dit moment erg lastig. Toch zijn er genoeg kansen voor mensen uit de horeca in andere beroepen. Dat meldt het UWV 4 november 2020. Onderstaand wordt dit nader toegelicht.

Aantal uitkeringen stijgt

Van half maart tot juni moesten horecazaken door de afgekondigde maatregelen hun deuren sluiten. Hierdoor gingen veel banen verloren. In juni en juli was het aantal vaste banen weer toegenomen doordat de horeca weer open kon en door het toeristische seizoen. Inmiddels mag de horeca door aangescherpte maatregelen opnieuw geen gasten ontvangen, voor minimaal 4 weken. Veel ondernemers grijpen terug op het bestellen en bezorgen van eten, alleen levert dat vaak niet de gewenste omzet op. De impact op de werkgelegenheid in de horeca is dan ook groot. Vooral het aantal oproepkrachten is in het voorjaar fors gedaald. Ook het aantal WW-uitkeringen is tussen maart en juni enorm gestegen, voor zowel keukenpersoneel als de bediening. De grafiek laat goed zien hoeveel nieuwe WW-uitkeringen er zijn bijgekomen ten opzichte van vorig jaar.

Lopende WW-uitkeringen beroepen in horeca en catering 2019-2020

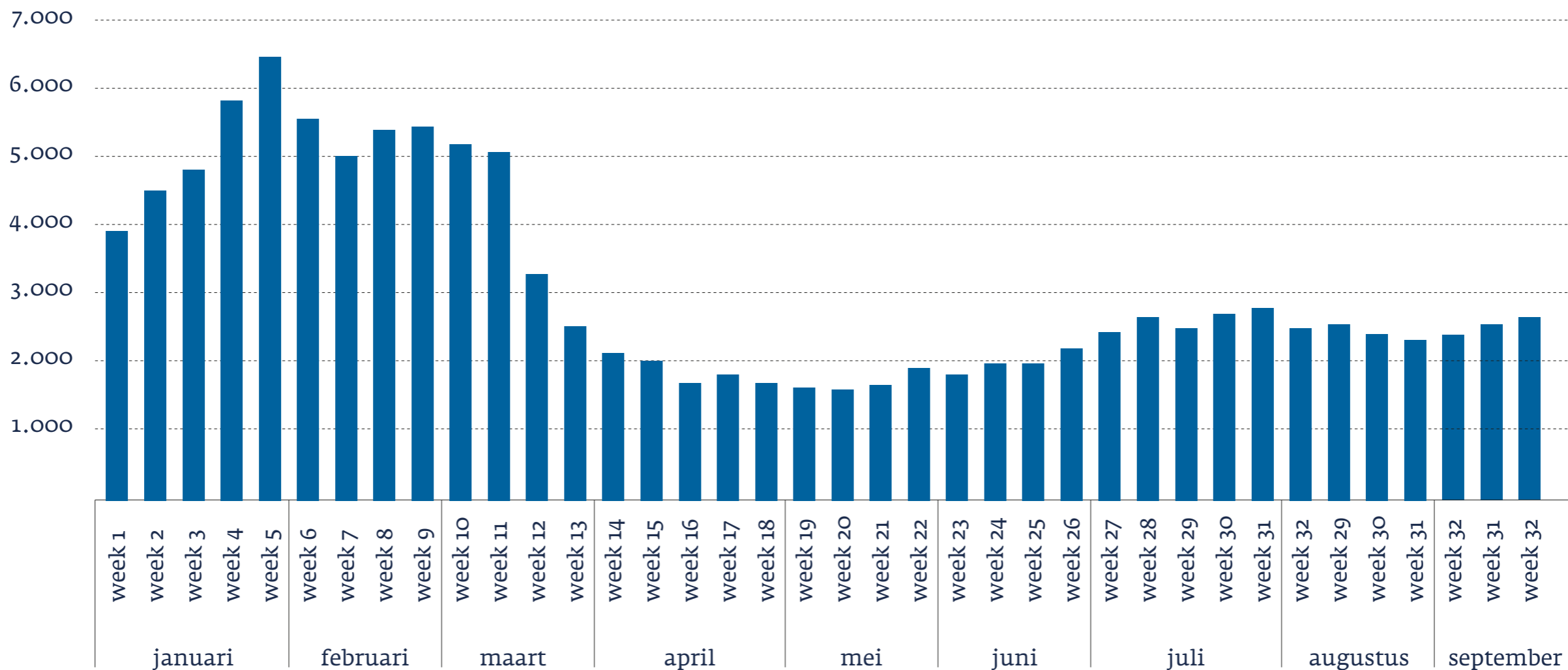

Minder vraag naar personeel

Het aantal vacatures in de horeca is flink afgenomen. In juni was er een kleine opleving van het aantal vacatures, omdat horecazaken onder bepaalde voorwaarden weer open mochten. De nieuwe maatregelen zullen deze opleving hoogstwaarschijnlijk teniet doen. Het effect is goed te zien in onderstaande grafiek: eind januari waren er meer dan 6.000 openstaande vacatures in de horeca. Eind september was dit aantal gedaald naar 2.000.

Aantal openstaande vacatures horeca, weekgemiddelden Nederland

Overstappen naar een andere baan

Door de huidige omstandigheden is het op dit moment moeilijker om werk te vinden in de horeca en catering. Door over te stappen naar een ander beroep kunnen werkzoekenden hun kans op een (nieuwe) baan vergroten. In de UWV-publicatie [Overstapberoepen](#) staan suggesties voor kansrijke beroepen om vanuit de horeca naar over te stappen. Dit overzicht is gemaakt op basis van overstappen die mensen in het verleden hebben gemaakt. Hieronder staat als voorbeeld het overzicht voor bediening en barpersoneel. Er zijn ook [overzichten met overstapberoepen](#) voor hotelreceptionisten, keukenassistenten, restaurantkoks en bedrijfsleiders/ondernemers horeca.

Voorbeelden van overstapberoepen voor: Bediening en barpersoneel

Anderen
stapten over
naar deze
beroepen

Medewerkers fastservice (horeca)	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig en netjes kunnen werken, flexibele werktijden, servicegericht • Werkzaam in bijvoorbeeld cafetaria, lunchrooms en bij cateraars
Verkoopmedewerkers woninginrichting	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral kansen bij keukenzaken, badkamers/sanitair • Advies geven vanuit specifieke kennis, commercieel, klantgericht
Verkoopmedewerkers brood, banket	<ul style="list-style-type: none"> • Klantvriendelijk, fysiek in orde (veel staan/lopen), flexibele werktijden: soms ook weekenden
Logistiek en voorraadmedewerkers	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgt voor administratieve verwerking van de goederenstroom binnen een bedrijf • Nauwkeurig bij het vastleggen van administratieve gegevens
Helpenden	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunt bij huishoudelijke en persoonlijk verzorgende taken, aanpakker • Diploma helpende op mbo-niveau 2, doorgroeimogelijkheden naar 'helpende plus' en verzorgende ig

Als bediening en barpersoneel niet langer in hun eigen beroep werk konden vinden, gingen zij de afgelopen jaren vaak aan de slag in andere beroepen in de horeca of detailhandel. Op dit moment zijn de kansen op werk in lang niet alle beroepen goed. De vijf voorbeelden die hier boven staan, geven op dit moment betere baankansen. Ook de andere beroepen in deze notitie kunnen misschien interessant zijn en u op ideeën brengen voor een overstap.

Bron: UWV

Groeiversneller Recreatie en Toerisme

Provincie Gelderland heeft de Groeiversneller * Recreatie en Toerisme aangepast [persbericht over de vouchers ia Oost NL](#). De huidige voucherregeling is aangepast, waarmee de eigen bijdrage van ondernemers wordt verlaagd en de regeling ook van toepassing wordt op ondernemers die hun bedrijfsstrategie willen aanpassen als gevolg van de COVID-19-crisis. De aanpassing van het voucherprogramma maakt onderdeel

uit van de COVID-19-steunmaatregelen van de provincie. Zie ook 4.1 (pag. 39) van de [Zomerspecial R&T](#) van de impactmonitor voor een overzicht.

*De Groeiversneller is een voucherprogramma ter ondersteuning van kleine en middelgrote recreatieve en toeristische ondernemers in Gelderland, uitgevoerd door ontwikkelingsmaatschappij Oost NL. Het biedt de ondernemers die willen vernieuwen mogelijk ondersteuning met kennis, netwerk en geld.

4. Gelderland werkt aan een gezonde, veilige, schone en welvarende samenleving

We werken mee aan een samenleving waarin we 'omzien naar elkaar'; Nieuw Noaberschap. Juist in deze tijd is dat ontzettend belangrijk. In dit hoofdstuk komen onderwerpen als leefbaarheid, sociale cohesie, sport en wonen aan de orde.

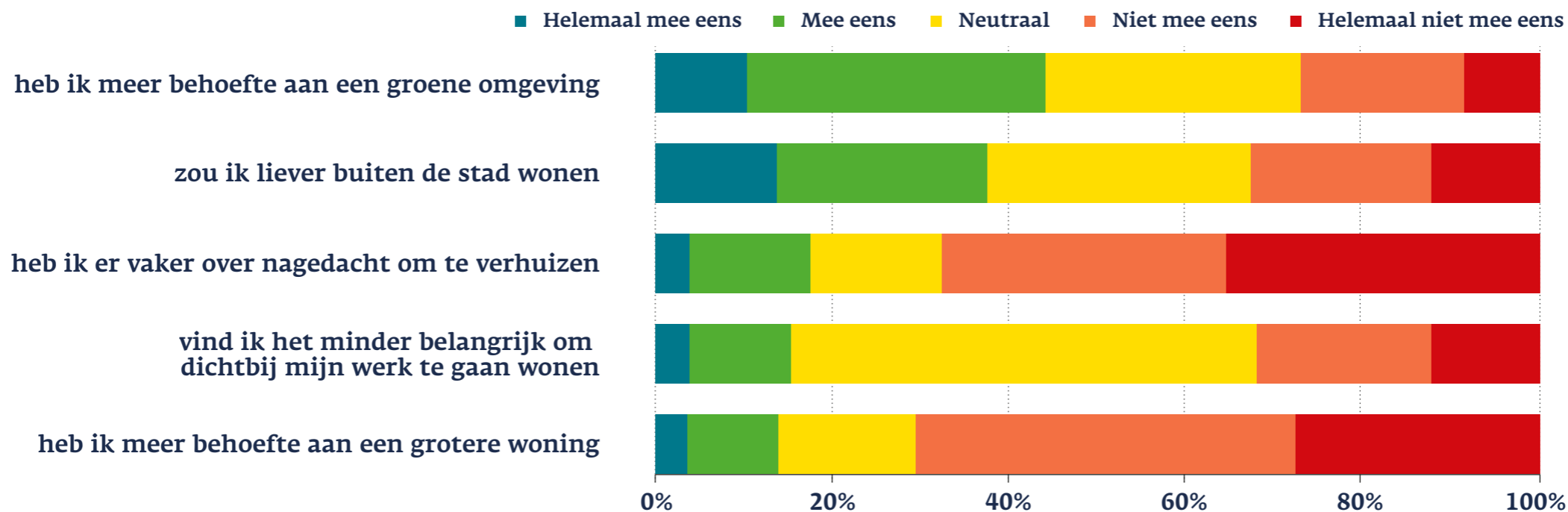

De COVID-19-uitbraak heeft grote impact op ons dagelijkse leven. School, werk, sport, familie; alles is op dit moment anders. Provincie Gelderland onderzoekt periodiek de gevolgen van de crisis en de maatregelen van de landelijke overheid op het welbevinden van de Gelderse bevolking. De uitkomsten helpen provincie Gelderland mee te denken over de impact van deze crisis op het persoonlijke leven van de Gelderlanders en worden gebruikt om Gelderland zo goed mogelijk door deze periode te helpen. Het meest recente onderzoek is uitgevoerd tussen vrijdag 30 oktober en woensdag 4 november 2020 en vormt de 7e rapportage in de reeks onderzoeken naar de impact van COVID-19 op het welbevinden van Gelderlanders. In [deze editie](#) is er ook speciale aandacht voor de veranderende woon- en vervoersbehoeften naar aanleiding van COVID-19.

Veranderende woonbehoeften

In het vorige onderzoek (7-13 oktober) gaf ruim 8 op de 10 Gelderlanders aan tevreden te zijn met zijn/haar woning. In dit onderzoek vroegen we Gelderlanders in hoeverre hun woonwensen sinds de corona-uitbraak veranderd zijn. 1 op de 6 Gelderlanders zegt er sinds de corona-uitbraak vaker over nagedacht te hebben om te verhuizen, en 1 op de 7 zegt behoefte te hebben aan een grotere woning. Daarnaast zegt een relatief grote groep van meer dan 4 op de 10 sinds de corona-uitbraak meer behoefte aan een groene omgeving te hebben.

Sinds de corona-uitbraak in Nederland ...

Bron: Onderzoek Kieskompas in Gelderland (30 oktober - 4 november 2020)

Ruim een kwart van de Gelderlanders die in de stad wonen, geeft aan er vaker over nagedacht te hebben om te verhuizen. Het is dan ook niet verrassend dat vooral Gelderlanders uit de meer stedelijke regio's Nijmegen en Arnhem hiermee vaker instemmen. Ook geven Gelderlanders die in het stadscentrum wonen vaker aan dat ze behoefte hebben aan een grotere woning. Gelderlanders uit Rivierenland en Gelderlanders die in het buitengebied wonen vinden het vaker minder belangrijk om dicht bij hun werk te gaan wonen; toch is hier maar een minderheid van 1 op de 4 het mee eens. Tot slot zien we grote verschillen bij de stelling liever buiten de stad wonen. Gelderlanders die al in een dorp of het buitengebied wonen zijn het hier vaker (helemaal) mee eens, maar ook 1 op de 5 Gelderlanders die in het centrum van een stad wonen en bijna 3 op de 10 Gelderlanders die in een buitenwijk van de stad wonen zouden sinds de corona-uitbraak liever buiten de stad wonen.

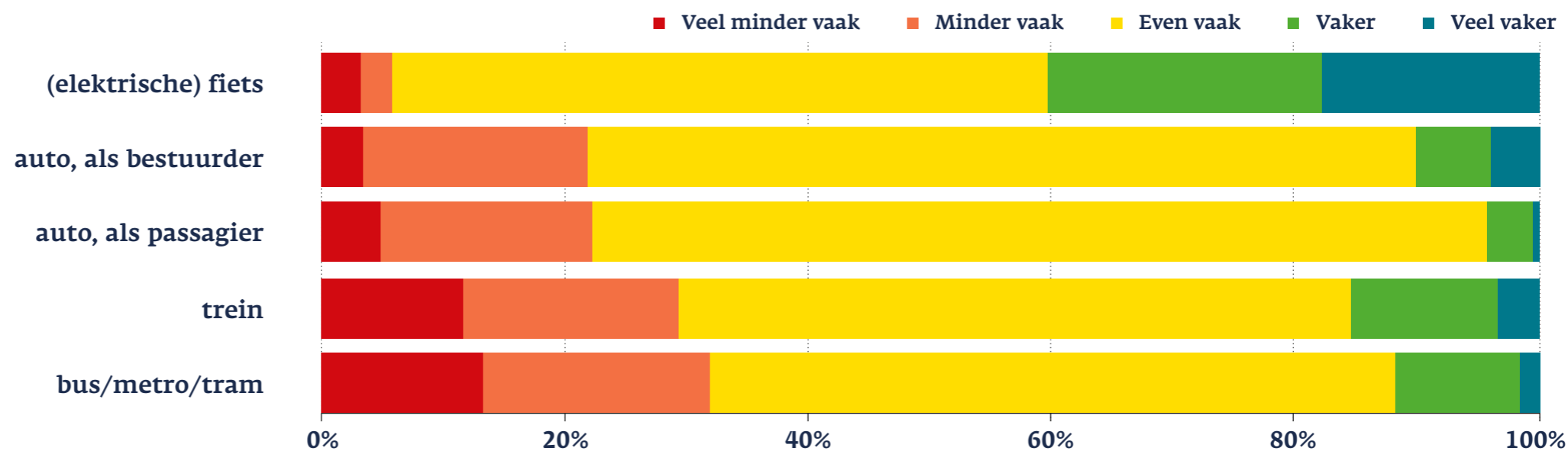
Veranderende verkeersbehoeften

Net zoals in de tweede meting (29 april – 4 mei) werd Gelderlanders gevraagd of ze verwachtten dat hun vervoersgewoontes zullen veranderen na de coronacrisis. Bij

elk vervoersmiddel geeft meer dan de helft aan dat ze het even vaak zullen gebruiken. 4 op de 10 verwachten vaker de (elektrische) fiets te zullen nemen. Meer dan 2 op de 10 Gelderlanders verwachten minder vaak in de auto te zullen zitten, en 3 op de 10 verwachten minder het openbaar vervoer te gebruiken. Een deel van de Gelderlanders die (veel) minder vaak van de auto, het openbaar vervoer of de fiets gebruik denken te maken, zal dat (deels) compenseren door vaker een ander vervoersmiddel te gebruiken, maar ook zal een deel (door nieuwe gewoontes) gewoon minder reizen.

Als we de uitkomsten vergelijken met de eerdere meting van 29 april – 4 mei, dan valt het op dat bij deze meting meer dan 2 keer zoveel Gelderlanders verwachten minder de auto te gebruiken, zowel als bestuurder als passagier. Voor het openbaar vervoer liggen de verwachtingen in lijn met de meting in het voorjaar. Er is ten slotte ook een lichte stijging in het aantal Gelderlanders dat verwacht de (elektrische) fiets vaker te gebruiken.

Denkt u na de corona-crisis vaker of minder vaak van de volgende vervoersmiddelen gebruik te maken?

Bron: Onderzoek Kieskompas in Gelderland (30 oktober - 4 november 2020)

Vooral Gelderlanders in de opbouwfase (18 tot 34 jaar) en consolidatiefase (50 tot 64 jaar) van hun leven verwachten na de coronacrisis grotere veranderingen in hun vervoersgewoonten. Zo denkt 1 op de 6 Gelderlanders in de opbouwfase vaker met de auto te gaan en 1 op de 5 vaker met de trein. 1 op de 3 Gelderlanders in de opbouw-fase denkt juist minder vaak met de trein te gaan. Relatief veel Gelderlanders uit Rivierenland denken vaker de auto te pakken, terwijl juist een relatief kleine groep vaker het openbaar vervoer denkt te gaan gebruiken.

5. De Gelderse economie is robuust, toekomstbestendig en verbonden

Een sterke Gelderse economie is cruciaal voor de werkgelegenheid en leefbaarheid van nu en voor de toekomst in Gelderland. Het COVID-19-virus heeft een grote impact op

de Gelderse economie. In dit hoofdstuk brengen we de economische impact van de crisis op Gelderland op verschillende onderdelen in kaart, waarbij ook aandacht is voor mobiliteit.

5.1 Impact op werkgelegenheid in Gelderland

WW-uitkeringen in september licht gedaald in Gelderland

De lichte WW-daling die we zagen in augustus zet zich in september voort en volgt op een forse WW-toename in de eerste maanden van de coronacrisis. In Gelderland verstrekte het UWV eind september 29.151 WW-uitkeringen. Dat waren er 1.203 minder dan in augustus (-4,0%). De afname bedroeg in Nederland -4,5%. In september vorig jaar telde Gelderland nog 25.677 WW-uitkeringen. Dat betekent een WW-stijging in de afgelopen 12 maanden van 13,5%. Dat is aanzienlijk lager dan de landelijke stijging van 19,3%. Door de toename van het aantal werkzoekenden en afname van het aantal vacatures, neemt de spanning op de arbeidsmarkt af. Zie ook het artikel 'Spanning op de arbeidsmarkt verder afgenomen' van editie 15 van de impactmonitor (pagina 34-36).

De daling van het aantal WW-uitkeringen deed zich zowel in Nederland als in Gelderland in vrijwel alle sectoren voor en wordt vooral veroorzaakt door een lagere instroom. De uitstroom was in september hoger dan de instroom. De daling van het aantal WW-uitkeringen geldt voor alle leeftijdscategorieën, maar is het grootst voor jongeren van 15 tot 25 jaar. Dit komt voor een deel doordat de WW onder jongeren in het voorjaar enorm steeg. Jongeren hebben vaak maar kort recht op een WW-uitkering en stromen dus over het algemeen snel uit.

Alle sectoren hebben last van de coronacrisis, maar de ene sector meer dan de andere. De bouwsector bijvoorbeeld lijkt tot nu toe minder hard getroffen dan veel andere sectoren. Ook in Gelderland zorgt deze sector voor een flink aantal banen. Door langlopende projecten reageert de bouw altijd pas laat op een economische tegenslag. In juni bleef het aantal banen van werknemers in de bouw dan ook vrijwel

gelijk aan februari 2020. Verder was het aantal vacatures voor bouwberoepen redelijk stabiel in de eerste helft van 2020. Wel zorgt de coronacrisis – samen met de al bestaande PFAS- en stikstofproblematiek – ook in de bouw voor onzekerheid en omzetverlies. De personeelstekorten van begin dit jaar zijn daardoor afgenomen. Toch zijn vakmensen nog steeds erg gewild in Gelderland, zoals loodgieters, schilders, elektriciens en bouwarbeiders afbouw.

Aantal WW-uitkeringen, arbeidsmarktregio's van Gelderland, Gelderland en Nederland

	Stand Sep. 20	Stand Aug. 20	Maand- mutatie in %	Stand Sep. 19	Jaar- mutatie in %
Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	9.294	9.803	-5,2%	8.114	14,5%
FoodValley	3.960	4.078	-2,9%	3.445	14,9%
Midden-Gelderland	6.546	6.810	-3,9%	5.755	13,7%
Rijk van Nijmegen	4.986	5.178	-3,7%	4.659	7,0%
Achterhoek	3.873	4.084	-5,2%	3.277	18,2%
Rivierenland	3.287	3.395	-3,2%	2.906	13,1%
Gelderland	29.151	30.354	-4,0%	25.677	13,5%
Nederland	278.413	291.660	-4,5%	233.364	19,3%

Bron: UWV

Het aantal lopende WW-uitkeringen daalde in alle regio's. In de Achterhoek en de regio Stedendriehoek en Noordwest Veluwe was de afname met 5,2% het hoogst binnen Gelderland. Daarmee is de daling in deze regio's sterker dan de landelijke afname met 4,5%. In de regio's FoodValley en Rivierenland schommelt de afname rond de 3% en is daarmee het laagst. In Midden-Gelderland en het Rijk van Nijmegen bevindt de afname zich net onder het Gelderse gemiddelde.

Als we de uitkomsten vergelijken met de vergelijkbare periode vorig jaar zien we een uitschieter in positieve zin bij het Rijk van Nijmegen. Hier bedraagt de toename ‘slechts’ 7%. In de Achterhoek ligt het aantal WW-uitkeringen nu 18,2% hoger dan een jaar eerder. Dat is ruim boven het Gelderse gemiddelde maar nog steeds net onder de landelijke toename van 19,3%. In de overige Gelderse regio’s bevindt de toename zich rondom het Gelderse gemiddelde.

Zie voor meer informatie [het volledige UWV-bericht](#).

Grootste toename WW vanuit horeca en personenvervoer

In het artikel ‘WW-uitkeringen in september licht gedaald in Gelderland’ elders in dit hoofdstuk, is het aantal lopende WW-uitkeringen van september voor de Gelderse regio’s vergeleken met de uitkomsten van de vorige maand en de vergelijkbare periode vorig jaar. In dit artikel wordt gekeken naar het effect op de verschillende sectoren sinds het uitbreken van de coronapandemie. Deze analyse vindt plaats voor Nederland.

Sinds de uitbraak van de coronapandemie in het voorjaar, is het aantal WW-uitkeringen flink gestegen. Het UWV verstrekte er in september 16% meer dan in februari. Vooral in april nam het aantal WW-uitkeringen sterk toe. In de maanden augustus en september was er sprake van een lichte daling ten opzichte van de maand ervoor. De toename van WW-uitkeringen verschilt per sector. Dit meldt het UWV deze week. We beschrijven de meest opvallende ontwikkelingen.

Gevolgen coronacrisis verschillen per sector

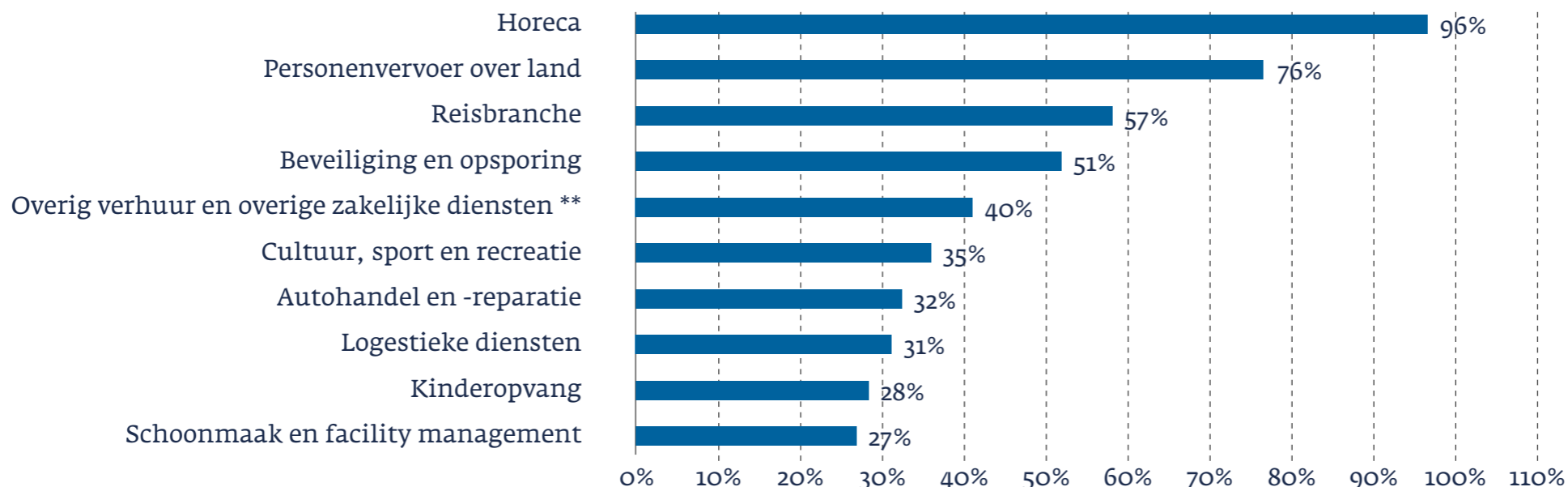
Niet alle sectoren worden even hard geraakt door de coronacrisis en [de gevolgen voor sectoren verschillen sterk](#). Zo kunnen sectoren te maken hebben met:

- gedwongen sluiting of beperking van activiteiten;
- afgenomen vraag naar producten of diensten en lagere export;
- productie die in gevaar komt door problemen met de (buitenlandse) toevoer van grondstoffen, halffabricaten en andere productiemiddelen;
- productie of dienstverlening die beperkt wordt doordat mensen zoveel mogelijk 1,5 meter afstand van elkaar moeten houden en bij symptomen van het coronavirus thuis moeten blijven.

Voor de impact van de coronacrisis op de werkgelegenheid in een sector is ook het aandeel werknemers met een flexibel contract in de sector van belang. Werkgevers kunnen flexibel personeel namelijk makkelijker laten gaan.

Top 10 sectoren met grootste toename WW-uitkeringen*

Ontwikkeling tussen februari en september 2020

* De gehanteerde sectorindeling is gebaseerd op de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) van het CBS. Hiervoor is gebruik gemaakt van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

** Betreft o.a. verhuur en lease van consumentenartikelen en machines; organisatie van congressen en beurzen; callcenters.

WW vanuit horeca bijna verdubbeld

In september is het aantal WW-uitkeringen vanuit de horeca bijna verdubbeld ten opzichte van februari. Deze sterke stijging geldt voor eet- en drinkgelegenheden (waaronder catering), maar ook voor verblijfsrecreatie (met name hotels). Horecagelegenheden hebben door de coronacrisis met diverse beperkingen te maken. Cateringbedrijven hebben veel minder werk doordat veel mensen thuis werken en evenementen afgelast zijn. In hotels is minder personeel nodig door het wegblijven van toeristen en zakelijke reizigers.

Met name in de lente steeg het aantal WW-uitkeringen sterk. De horeca moest toen enige tijd de deuren sluiten en ook cateraars konden niet aan het werk. In de horeca werken relatief veel personen met een flexibel arbeidscontract.

Met name deze flexwerkers verloren in het voorjaar vaak hun baan.

In de zomermaanden werden de maatregelen versoepeld en nam de vraag naar horecapersoneel weer wat toe. Sinds augustus zien we dan ook een duidelijke daling in WW-uitkeringen vanuit de horeca, maar deze gunstige ontwikkeling wordt mogelijk teniet gedaan door de nieuwe sluiting van bars, cafés en restaurants die half oktober is ingegaan.

Veel meer WW-uitkeringen vanuit het personenvervoer over land

Het aantal WW-uitkeringen vanuit het personenvervoer over land is sterk toegenomen. Het UWV verstrekke in september 76% meer WW-uitkeringen aan voormalig werknemers in

het personenvervoer dan in februari. De toename is vooral te zien bij het vervoer per touringcar, particuliere taxi en bij het doelgroepenvervoer. Oorzaken zijn onder andere reisbeperkingen, geannuleerde evenementen en beperkingen in (het vervoer naar) dagopvang en speciaal onderwijs.

Aantal WW-uitkeringen reisbranche sterk gestegen

Dat het toerisme sterk geraakt is door de coronacrisis, is terug te zien in de toename van WW-uitkeringen vanuit de reisbranche (+57%). Door de coronacrisis is het niet meer zo gemakkelijk om te reizen. Hierdoor is het aantal boekingen flink gedaald en daarmee is de omzet van reisbureaus en -organisaties flink teruggelopen.

Minder vraag naar facilitaire dienstverlening

Door de coronacrisis is de vraag naar facilitaire dienstverlening afgenomen. Naast de eerder genoemde catering is ook de beveiligingsbranche flink getroffen door de coronacrisis. In september werden 51% meer WW-uitkeringen verstrekt aan voormalig werknemers in de sector beveiliging en opsporing. De toename zit vooral bij de beveiliging. De afgenomen vraag naar beveiligingspersoneel komt onder andere door de sterke daling van passagiersvluchten, het thuiswerken en de coronabeperkingen in de horeca en de cultuur-, sport- en recreatiesector.

Ook is er minder werk voor schoonmakers, onder andere door het vele thuiswerken. Het aantal WW-uitkeringen vanuit de sector schoonmaak en facility management is gestegen met 27%.

Gevolgen crisis groot voor cultuur-, sport- en recreatiesector

Voor de cultuur-, sport- en recreatiesector gelden diverse beperkingen. Evenementen, voorstellingen, concerten,

recreatieactiviteiten en sportwedstrijden zijn afgelast of kunnen slechts met een klein publiek plaatsvinden. Het aantal WW-uitkeringen vanuit de sector cultuur, sport en recreatie is minder sterk gestegen (+35%) dan bijvoorbeeld in de horeca. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in de cultuur, sport en recreatie relatief veel zzp'ers werken. Zij hebben meestal geen recht op een WW-uitkering.

Toename WW-uitkeringen vanuit kinderopvang

Het aantal WW-uitkeringen vanuit de kinderopvang ligt in september 28% hoger dan in februari. In het voorjaar moesten kinderopvangcentra vanwege de coronapandemie bijna 2 maanden dicht voor kinderen van ouders zonder vitaal beroep. Hoewel een financiële vergoeding voor ouders ervoor moest zorgen dat de sector stabiel bleef, nam het aantal WW-uitkeringen vanuit de kinderopvang in april flink toe. Sinds juni daalt het aantal uitkeringen vanuit deze sector weer.

Naast overschotten ook personeelstekorten

Hoewel veel sectoren zijn getroffen door de coronacrisis, zijn er ook sectoren waar de impact minder groot is. Voor verschillende beroepen zijn vacatures nog steeds moeilijk vervulbaar. [In de zomerspecial economie](#) is op pagina 30-33 een eerste overzicht verstrekt van de meest kansrijke en minst kansrijke beroepen in coronatijd, plus een lijst met beroepen die door de coronacrisis plots minder goede baankansen bieden dan voorheen. Zie [het volledige UWV-bericht](#) voor meer informatie.

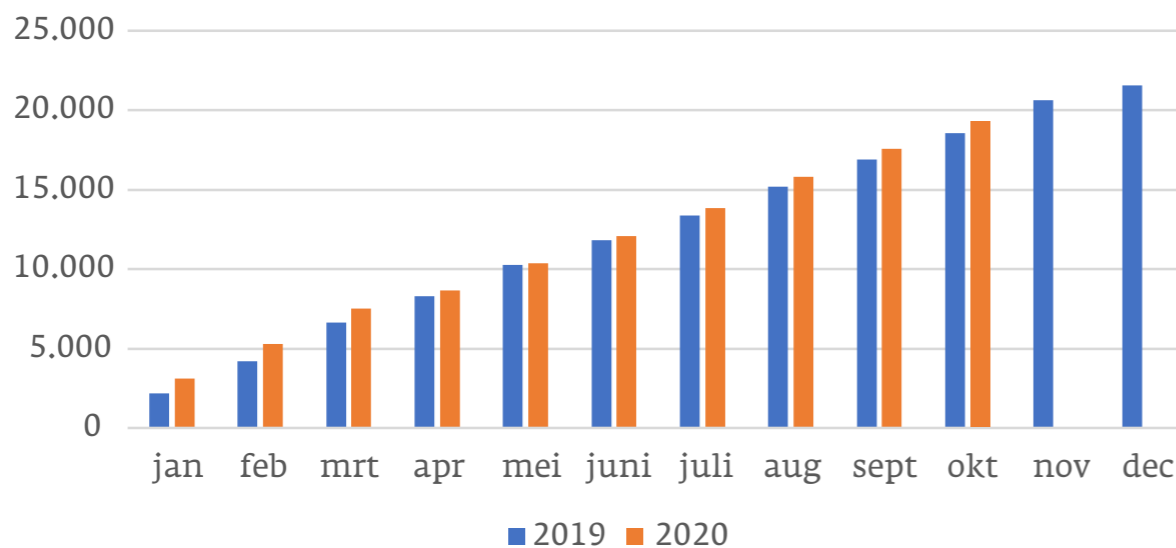
5.2 Bedrijvendynamiek

Stand tot en met oktober 2020

Ontwikkelingen Gelderland

De gevolgen van de COVID-19-crisis vertalen zich nog steeds maar in beperkte mate in de ontwikkeling van de aantallen bedrijven. Zo blijkt het aantal nieuwe bedrijven nog steeds groter te zijn dan in 2019.

Cumulatief aantal nieuwe bedrijven Gelderland

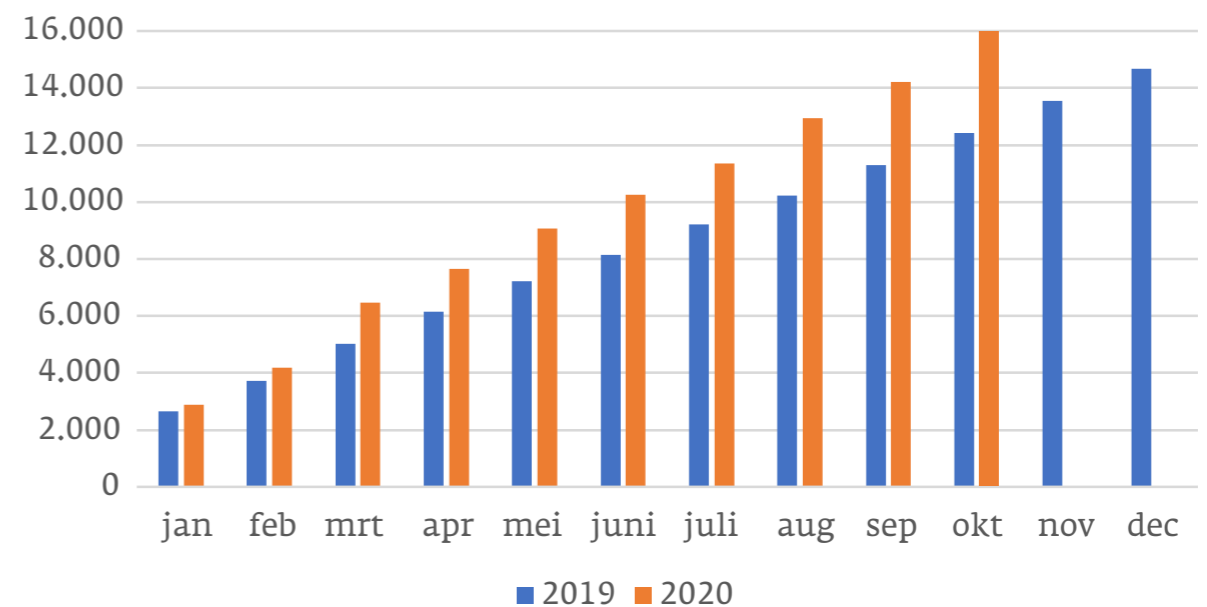

Bron: Lisa-2020

¹ De cijfers zijn gebaseerd op de monitor LISA-bedrijven dynamiek (zie www.lisa.nl). De aantallen wijken af van de van gegevens van de KvK. LISA kijkt alleen naar bedrijven waar betaalde arbeid wordt verricht. Het verloop van de aantallen nieuwe en gestopte bedrijven verloopt vrij grillig. Maandelijks treden forse fluctuaties op. Daarom worden hier de cumulatieve gegevens gepresenteerd. In de loop van het jaar worden grote fluctuaties daardoor uitgemiddeld

Het totaal aantal nieuwe bedrijven in de eerste 10 maanden van 2019 bedroeg in Gelderland 18.560. In 2020 lag dat aantal dus nog iets hoger: 19.540. Er zijn in 2020 inmiddels 1.000 bedrijven meer gestart dan in dezelfde periode in 2019.

Cumulatief aantal gestopte bedrijven Gelderland

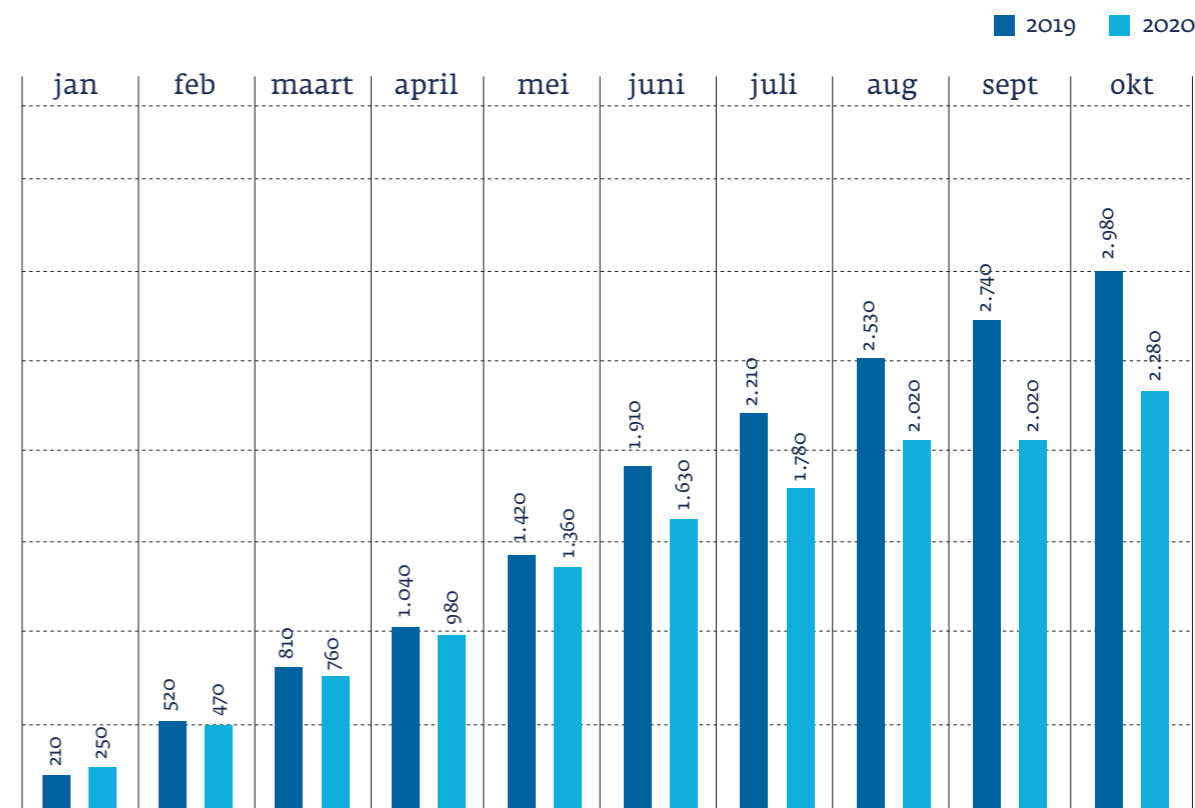
Bron: Lisa-2020

Het totaal aantal gestopte bedrijven ligt in 2020 wel aanzienlijk hoger dan in 2019. Voor een groot deel was dat toe te schrijven aan de hogere aantallen in de eerste 3 maanden van 2020 (vooral maart). Dat was dus nog niet te relateren aan de COVID-19-crisis. Maar de afgelopen maanden ligt het aantal gestopte bedrijven aanzienlijk boven dat van 2019. Zo werden er in september 2019 1.120 gestopte bedrijven waargenomen, afgelopen maand waren dat er 1.800. Ook het totaal aantal gestopte bedrijven (16.000 in 2020) overtreft de aantallen van 2019 (12.410) aanzienlijk.

5.3 Aantallen starters en stoppers Gelderland 2019/2020 per maand

Gelderland	Gestart		Gestopt	
	2019	2020	2019	2020
jan	2.160	3.110	2.660	2.880
feb	2.050	2.200	1.060	1.290
maart	2.440	2.180	1.300	2.310
april	1.650	1.160	1.140	1.170
mei	1.970	1.700	1.050	1.430
juni	1.560	1.720	930	1.170
juli	1.550	1.770	1.070	1.100
aug	1.800	1.990	1.020	1.600
sept	1.720	1.740	1.060	1.200
okt	1.660	1.970	1.120	1.800
nov	2.050		1.130	
dec	960		1.140	

Bron: LISA-2020

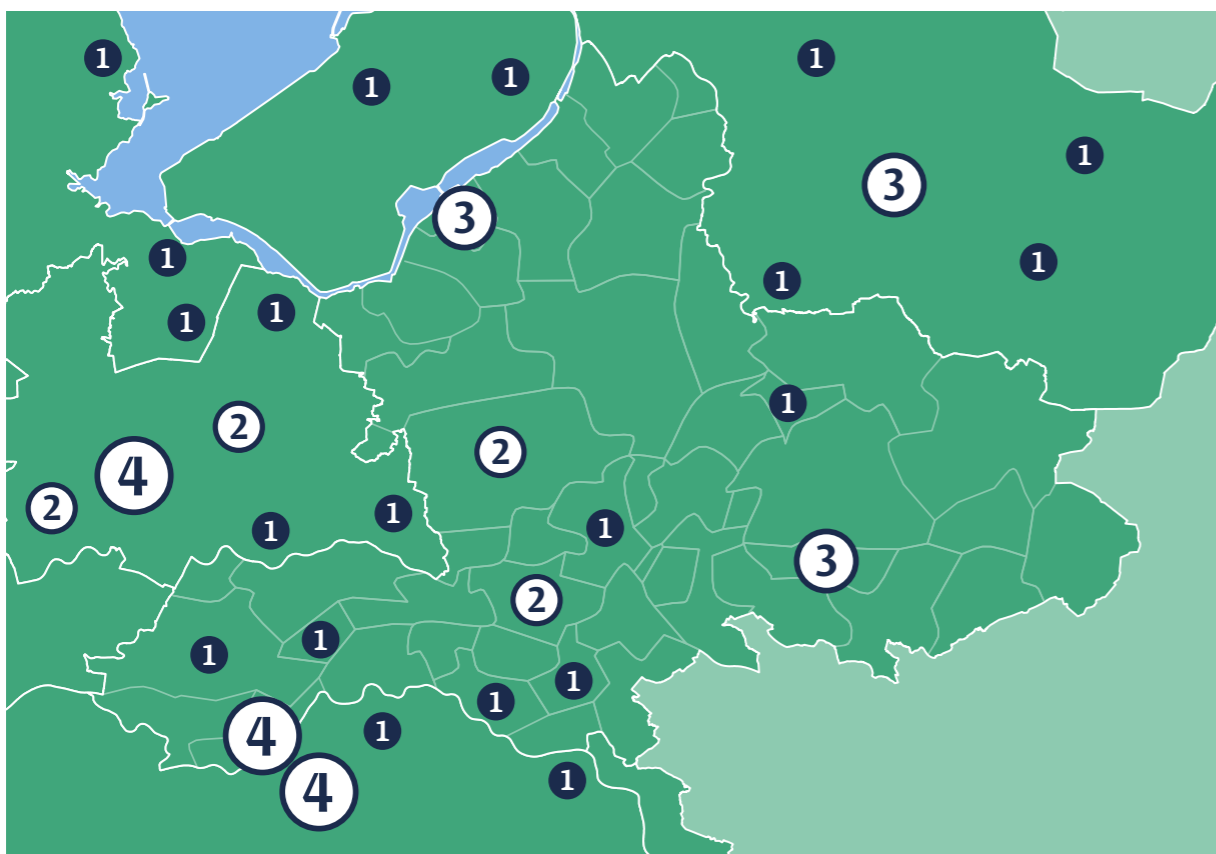
Bron: LISA/KvK

De ontwikkelingen beginnen langzamerhand wel een iets minder gunstig beeld te vertonen. Het saldo van starters en stoppers bedroeg in de eerste 10 maanden van 2019 6.150 bedrijven, in 2020 waren dat er 3.540. Overigens nog steeds een positief saldo.

Het aantal faillissementen blijft onveranderd laag. In oktober 2020 werden slechts 120 faillissementen geteld (cijfers voor Nederland). Vorig jaar waren dat er precies 2 keer zo veel (240). Ook de totalen over 2020 (2.280) zijn aanzienlijk lager dan die van 2019 (2.980).

In oktober telde Maasdriel 4 faillissementen, Harderwijk en Doetinchem elk 3. Overbetuwe en Ede kenden elk 2 faillissementen. In de andere gemeenten waren 1 of geen faillissementen.

De aantallen zijn nog dermate gering en wisselend dat geen ruimtelijk patroon te ontdekken valt.

Bron: FaillissementsAtlas ETIL/KvK,

Noot: aantallen kunnen afwijken van de overige cijfers door iets andere definities

Achterliggende data:

	Nieuw		Cumulatief	
	2019	2020	2019	2020
jan	2160	3110		
feb	4210	5310		
maart	6650	7490		
april	8300	8650		
mei	10270	10350		
juni	11830	12070		
juli	13380	13840		
aug	15180	15830		
sept	16900	17570		
okt	18560	19540		
nov	20610			
dec	21570			

	Nieuw		Cumulatief	
	2019	2020	2019	2020
jan	2660	2880		
feb	3720	4170		
maart	5020	6480		
april	6160	7650		
mei	7210	9080		
juni	8140	10250		
juli	9210	11350		
aug	10230	12950		
sept	11290	14200		
okt	12410	16000		
nov	13540			
dec	14680			

Faillissementen Nederland

	Nieuw		Cumulatief	
	2019	2020	2019	2020
jan	210	250	210	250
feb	310	220	520	470
maart	300	290	820	760
april	220	230	1040	990
mei	380	380	1420	1370
juni	490	270	1910	1640
juli	290	150	2200	1790
aug	330	240	2530	2030
sept	210	130	2740	2160
okt	240	120	2980	2280
nov	290		3270	
dec	210		3480	

5.4 Nederlandse bedrijven kwetsbaar voor nieuwe coronagolf in buitenland

Gelderse vertaling van het rapport van het Centraal Planbureau

Tot nu toe is er bij het beschrijven van de economische impact van COVID-19 veel aandacht uitgegaan naar de sectoren die door de maatregelen van onze regering worden getroffen. Met name de horeca en cultuur- en recreatiesector worden zwaar getroffen door deze binnenlandse lockdown. Maar het effect van COVID-19-gerelateerde maatregelen en lockdowns in het buitenland op de Nederlandse bedrijven blijft vaak onderbelicht. Met de recente ontwikkelingen waarbij steeds meer landen weer terugvallen op (gedeeltelijke) lockdowns, bijvoorbeeld België en het Verenigd Koninkrijk, is het interessant om te kijken naar het effect van deze buitenlandse maatregelen op onze bedrijven en economie.

Terugblik naar 1e lockdowns

De totale Nederlandse uitvoer lag in het 2e kwartaal van 2020 maar liefst 15% lager dan een jaar eerder en voor bepaalde producten was de vraag uit het buitenland in deze periode zelfs nog lager. Na een sterk herstel in de zomermaanden, waarin de maatregelen overal werden versoepeld, wordt de wereldhandel en daarmee de Nederlandse export nu ernstig bedreigd door de 2e golf met COVID-19-besmettingen.

Gevolgen nieuwe lockdowns

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op basis van 3 scenario's van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) mogelijke schokken op de uitvoervraag gesimuleerd. Deze scenario's verschillen met name qua duur van de maatregelen. Met deze simulaties brengen zij de te verwachten daling in toegevoegde waarde per sector als resultaat van een mogelijke daling van de uitvoervraag in beeld.

Hierbij wordt zowel het directe effect van een terugval in de uitvoervraag als ook het indirecte effect in andere (toeleverende) sectoren meegenomen.

Niet geheel verrassend zijn het bedrijven in sectoren die zich richten op de export die het hardst worden getroffen door verscherpte maatregelen in het buitenland. Het gaat daarbij met name om de sectoren industrie en transport. Dit zijn sectoren die bij een nationale lockdown relatief gespaard blijven. Dienstensectoren zoals de horeca, die door de binnenlandse maatregelen worden getroffen, hebben juist relatief weinig last van de buitenlandse maatregelen.

² Voor een uitgebreidere methode en definitie uitleg zie [Nederlandse bedrijven kwetsbaar voor nieuwe coronagolf in buitenland](#)

Verandering bruto toegevoegde waarde per sector onder verschillende WTO-scenario's voor de wereldhandel (2020 ten opzichte van 2019)

Sectoren	Duur van lockdown-maatregelen in het buitenland		
	3 maanden	6 maanden	12 maanden
	(%)	(%)	(%)
Vervoer door de lucht	-13	-24	-25
Elektrotechnische industrie	-9	-17	-20
Overige transportmiddelenindustrie	-7	-15	-18
Auto- en aanhangwagenindustrie	-5	-15	-22
Vervoer en opslag exclusief vervoer door de lucht	-7	-14	-16
Elektrische apparatenindustrie	-7	-14	-17
Industrie niet elders genoemd	-6	-14	-19
Machine-industrie	-7	-13	-16
Aardolie-industrie	-7	-12	-15
Delfstoffenwinning (o.a. aardgas)	-5	-10	-12
Basismetalaal, metaalproductenindustrie	-5	-10	-12
Landbouw, bosbouw en visserij	-5	-9	-10
Voedings-, genotmiddelenindustrie	-5	-9	-10
Handel	-4	-8	-10
Zakelijke dienstverlening	-3	-7	-8
NUTS	-3	-6	-8
Bouw	-1	-2	-2
Horeca	-1	-2	-2
Overheid, onderwijs, overige niet-commerciële dienstverlening	0	-1	-1
Gezondheids- en welzijnszorg	0	0	0
Farmaceutische industrie	4	4	4

Noot: De cijfers laten per sector zien wat de totale (directe en indirecte) impact is van de uitvoerdaling onder de drie scenario's op toegevoegde waarde in 2020 t.o.v. 2019. Eigen berekeningen op basis WTO scenario's en CBS I-O tabellen.

Bron: CPB

In tabel 1 is te zien welke sectoren het hardst worden getroffen door een nieuwe daling van de uitvoer ten gevolge van de nieuwe buitenlandse lockdown maatregelen. Zoals eerder genoemd zijn het vooral sectoren in de Industrie en Transport die hard worden getroffen. Maar ook binnen deze sectoren zijn er grote verschillen zichtbaar.

In hoeverre zijn deze sectoren terug te vinden in Gelderland?

De sector vervoer door de lucht wordt het hardst getroffen, maar deze is door het gebrek aan een (internationaal) vliegveld logischerwijs nauwelijks aanwezig in Gelderland. Binnen Gelderland zijn diverse takken van de industrie wel oververtegenwoordigd, zoals de voedings- en genotmiddelenindustrie. Dit betekent dat het aandeel banen in deze sectoren in Gelderland hoger is dan het landelijk gemiddelde. In bijlage 1 is een overzicht te vinden van het sectoraandeel voor zowel Gelderland als Nederland. Over het algemeen kan echter gesteld worden dat de Gelderse sectorstructuur veel op de Nederlandse sectorstructuur lijkt. Er zijn wel enkele accentverschillen, maar niet meer dan dat. Als er gekeken wordt naar de toegevoegde waarde zien we dat de sectoren industrie, landbouw en handel in Gelderland wel een hoger aandeel hebben in de totale toegevoegde waarde.

Het aandeel van de transportsector is juist iets minder, wat deels verklaard wordt door het gebrek aan de sector vervoer door de lucht.

Concluderend kan daarom gesteld worden dat de Gelderse economie mogelijk iets zwaarder getroffen zal worden door de buitenlandse beperkingsmaatregelen dan de gehele Nederlandse economie. Maar de verschillen zijn niet groot.

Bijlage 1

Aandeel banen per sector in de totale werkgelegenheid inclusief eenmansbedrijven.

clustercode	omschrijving	Nederland	Gelderland
		Sectoraandeel	
51	Vervoer door de lucht	0,3%	0,0%
14	Elektrotechnische industrie	0,3%	0,6%
18	Overige transportmiddelenindustrie	0,3%	0,2%
17	Auto- en aanhangwagenindustrie	0,4%	0,2%
52	Vervoer en opslag exclusief vervoer door de lucht	4,9%	4,6%
15	Elektrische apparatenindustrie	0,3%	0,2%
19	Industrie niet elders genoemd	4,1%	4,4%
16	Machine-industrie	1,1%	1,3%
11	Aardolie-industrie	0,1%	0,0%
02	Delfstoffenwinning (o.a. aardgas)	0,1%	0,0%
13	Basismetalaal, metaalproductenindustrie	1,4%	1,7%
01	Landbouw, bosbouw en visserij	2,6%	2,6%
10	Voedings-, genotmiddelenindustrie	1,6%	2,3%
40	Handel	17,5%	17,5%
70	Zakelijke dienstverlening	21,6%	18,3%
20	NUTS	0,9%	1,3%
30	Bouw	5,6%	6,0%
60	Horeca	5,1%	4,9%
80	Overheid, onderwijs, overige niet-commerciële dienstverlening	16,4%	16,0%
90	Gezondheids- en welzijnszorg	15,5%	17,7%
12	Farmaceutische industrie	0,2%	0,1%
	Totaal	100,0%	100,0%

Nieuwe economische prognoses voor de Europese landen

5 november 2020 is een nieuwe economische prognose van de Europese Commissie verschenen, de herfstprognose. In deze nieuwe prognose wordt rekening gehouden met de nieuwe ontwikkelingen rondom COVID-19 en de bijbehorende verscherpte maatregelen in de verschillende lidstaten. Dit leidt tot pessimistischere vooruitzichten dan bij de vorige prognose. Het sterke herstel van het afgelopen kwartaal kan zich niet doorzetten. Sterker nog, de economische groei lijkt het 4e kwartaal zelfs te stagneren. De positieve verwachtingen voor komend jaar zijn ook bijgesteld. Er wordt nog altijd groei verwacht, maar minder dan voorspeld in de vorige prognose. In deze herfstprognose verwacht men dat de EU-landen pas in 2023 terugkeren naar het welvaartsniveau van voor de COVID-19-crisis. De werkloosheid zal zelfs nog langer hoger blijven dan het niveau van voor de crisis.

4 [European Economic Forecast](#)

3 CBS Statline, Regionale Rekeningen, Productieproces; bedrijfstak en regio. Cijfers 2018

Bron: PWE 2019 / LISA 2019

Grote verschillen tussen lidstaten

Overzicht - the autumn 202 forecast

	Real GDP			Inflation			Unemployment rate			Current account			Budget balance		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Belgium	-8.4	4.1	3.5	0.4	1.4	1.6	5.9	7.0	6.2	0.7	0.6	0.4	-11.2	-7.1	-6.3
Germany	-5.6	3.5	2.6	0.4	1.4	1.3	4.0	4.0	3.8	6.2	6.6	6.6	-6.0	-4.0	-2.5
Estonia	-4.6	3.4	3.5	-0.5	1.4	2.1	7.5	7.8	6.7	2.8	2.0	1.2	-5.9	-5.9	-5.1
Ireland	-2.3	2.9	2.6	-0.5	0.3	1.6	5.3	8.9	8.7	5.7	0.2	-1.1	-6.8	-5.8	-2.5
Greece	-9.0	5.0	3.5	-1.3	0.9	1.3	18.0	17.5	16.7	-6.2	-6.4	-4.8	-6.9	-6.3	-3.4
Spain	-12.4	5.4	4.8	-0.2	0.9	1.0	16.7	17.9	17.3	1.8	2.5	2.8	-12.2	-9.6	-8.6
France	-9.4	5.8	3.1	0.5	0.9	1.5	8.5	10.7	10.0	-3.0	-2.8	-1.6	-10.5	-8.3	-6.1
Italy	-9.9	4.1	2.8	-0.1	0.7	1.0	9.9	11.6	11.1	2.9	3.1	2.9	-10.8	-7.8	-6.0
Cyprus	-6.2	3.7	3.0	-0.9	0.9	1.3	8.2	7.8	7.2	-10.4	-10.1	-9.9	-6.1	-2.3	-2.3
Latvia	-5.6	4.9	3.5	0.3	1.3	1.8	8.3	8.0	7.5	2.3	1.2	0.1	-7.4	-3.5	-3.3
Lithuania	-2.2	3.0	2.6	1.3	1.5	1.7	8.9	8.0	6.9	4.6	3.7	2.9	-8.4	-6.0	-2.8
Luxembourg	-4.5	3.9	2.7	0.2	1.5	1.8	6.6	7.1	7.1	0.8	1.2	1.8	-5.1	-1.3	-1.1
Malta	-7.3	3.0	6.2	0.8	1.3	1.6	5.1	4.7	4.1	0.5	0.1	1.4	-9.4	-6.3	-3.9
Netherlands	-5.3	2.2	1.9	1.1	1.3	1.4	4.4	6.4	6.1	8.4	8.0	7.9	-7.2	-5.7	-3.8
Austria	-7.1	4.1	2.5	1.5	1.7	1.7	5.5	5.1	4.9	2.3	2.9	3.2	-9.6	-6.4	-3.7
Portugal	-9.3	5.4	3.5	-0.1	0.9	1.2	8.0	7.7	6.6	-0.9	-0.5	-0.5	-7.3	-4.5	-3.0
Slovenia	-7.1	5.1	3.8	0.0	0.9	1.8	5.0	4.8	4.4	5.0	4.4	3.1	-8.7	-6.4	-5.1
Slovakia	-7.5	4.7	4.3	2.0	0.7	1.4	6.9	7.8	7.1	-3.1	-1.6	-0.9	-9.6	-7.9	-6.0
Finland	-4.3	2.9	2.2	0.4	1.1	1.4	7.9	7.7	7.4	-1.5	-1.2	-1.7	-7.6	-4.8	-3.4
Euro area	-7.8	4.2	3.0	0.3	1.1	1.3	8.3	9.4	8.9	2.6	2.6	2.8	-8.8	-6.4	-4.7
Bulgaria	-5.1	2.6	3.7	1.2	1.4	1.8	5.8	5.6	5.0	3.5	4.0	4.4	-3.0	-3.0	-1.4
Czechia	-6.9	3.1	4.5	3.4	2.3	2.0	2.7	3.3	3.2	-2.3	-2.0	-1.5	-6.2	-4.7	-3.7
Denmark	-3.9	3.5	2.4	0.3	1.1	1.3	6.1	5.8	5.5	6.7	6.8	7.2	-4.2	-2.5	-1.9
Croatia	-9.6	5.7	3.7	0.1	1.2	1.5	7.7	7.5	6.9	-1.7	-0.4	0.3	-6.5	-2.8	-3.2
Hungary	-6.4	4.0	4.5	3.4	3.3	3.0	4.4	4.4	3.9	-1.1	-0.3	-0.3	-8.4	-5.4	-4.3
Poland	-3.6	3.3	3.5	3.6	2.0	3.1	4.0	5.3	4.1	1.8	1.5	1.1	-8.8	-4.2	-3.0
Romania	-5.2	3.3	3.8	2.5	2.5	2.4	5.9	6.2	5.1	-4.6	-4.8	-4.9	-10.3	-11.3	-12.5
Sweden	-3.4	3.3	2.4	0.6	0.8	1.3	8.8	9.2	8.1	4.4	3.9	4.0	-3.9	-2.5	-1.4
EU	-7.4	4.1	3.0	0.7	1.3	1.5	7.7	8.6	8.0	2.5	2.5	2.7	-8.4	-6.1	-4.5
United Kingdom	-10.3	3.3	2.1	0.9	2.3	2.9	5.0	7.3	6.2	-3.1	-2.9	-2.7	-13.4	-9.0	-7.6
China	2.1	7.3	5.6	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Japan	-5.5	2.7	0.9	0.1	0.1	0.3	3.1	2.9	2.7	2.3	2.8	2.9	-13.9	-5.6	-3.5
United States	-4.6	3.7	2.5	1.1	1.6	1.8	7.7	6.2	5.4	-3.0	-3.4	-3.2	-15.3	-6.9	-4.7
World	-4.3	4.6	3.6	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

5 Tabel is te vinden op pagina 1 van het rapport voor betere leesbaarheid

Invloed van de steunmaatregelen

Ten opzichte van de vorige prognoses loopt de werkloosheid minder snel op. Dit is het gevolg van de tot dusverre succesvolle steunmaatregelen vanuit de verschillende overheden. In Nederland zien we bijvoorbeeld nog altijd dat het aantal faillissementen lager ligt dan in voorgaande jaren. Er wordt wel rekening gehouden met het feit dat wanneer deze maatregelen afnemen er alsnog bedrijven om zullen vallen. Hierdoor zal de werkloosheid langzamer oplopen, maar de stijging zal wel langer duren. Dit is eigenlijk heel vergelijkbaar met het verloop van de 2e COVID-19-golf in Nederland. Er is een minder hoge piek in het aantal ziekenhuisopnames, maar het neemt ook langzamer af dan tijdens de 1e golf.

Nog altijd een hoge mate van onzekerheid

Deze prognoses gaan nog altijd gepaard met een hoge mate van onzekerheid. De belangrijkste onzekerheid blijft de duur van de pandemie. Als er nieuwe uitbraken bijkomen dan zal het allemaal nog pessimistischer kunnen worden, terwijl een doorbraak met betrekking tot het vaccin zou kunnen betekenen dat de economische groei sneller zal gaan.

5.5 Mobiliteit

Na het opleggen van de maatregelen rond het COVID-19-virus daalde het aantal motorvoertuigen op onze provinciale wegen in de eerste maanden van dit jaar flink. Langzamerhand kroop het aantal motorvoertuigen weer naar hetzelfde niveau als 2019. Maar na de maatregelen rond de 2e golf daalde de verkeersintensiteit met 13% in oktober. Deze daling is minder groot dan de daling vlak na de 1e golf.

Het vrachtverkeer zit inmiddels weer ongeveer op hetzelfde niveau als in 2019. Het verkeer in de ochtendspits is weer een stuk lager, terwijl de avondspits minder snel daalt dan de ochtendspits. In oktober waren er nauwelijks files op de provinciale wegen in Gelderland. Het fietsverkeer is flink afgenomen in oktober ten opzicht van vorig jaar.

Monitoring algemeen

Tot juli werd er wekelijks gemonitord wat de effecten waren van de maatregelen rond COVID-19 op de verkeersintensiteit, zie ook hier. Toen werd nog gebruik gemaakt van de data van 25 belangrijke permanente telpunten. Deze gegevens werden dan vergeleken met de week begin maart 2020 voor maatregelen rond COVID-19.

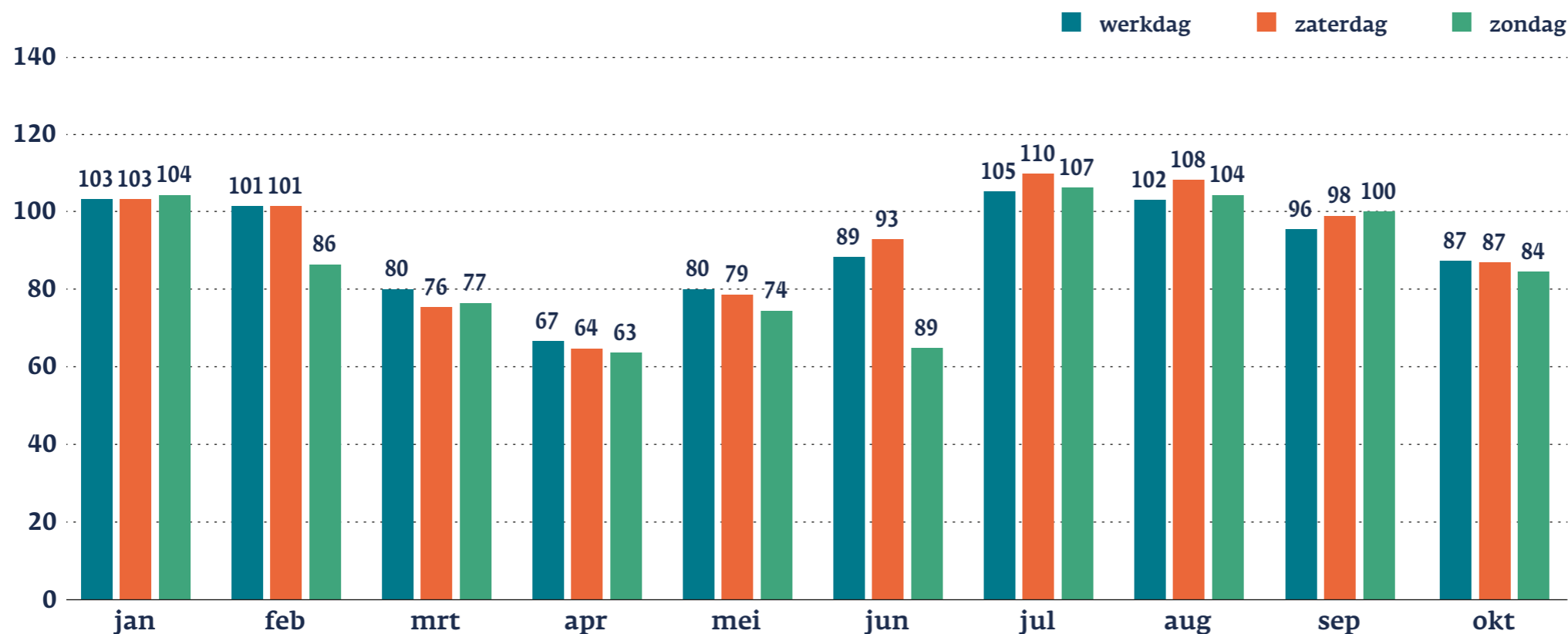
Nu we maandelijks monitoren worden ook de seizoensinvloeden meegenomen. Op basis van al onze permanente telpunten (zo'n 260) worden nu de maanden van 2020 vergeleken met dezelfde maanden in 2019.

De analyse van de maand september staat [hier](#).

Motorvoertuigen

Index motorvoertuigen 2020 (zelfde maand 2019 = 100)

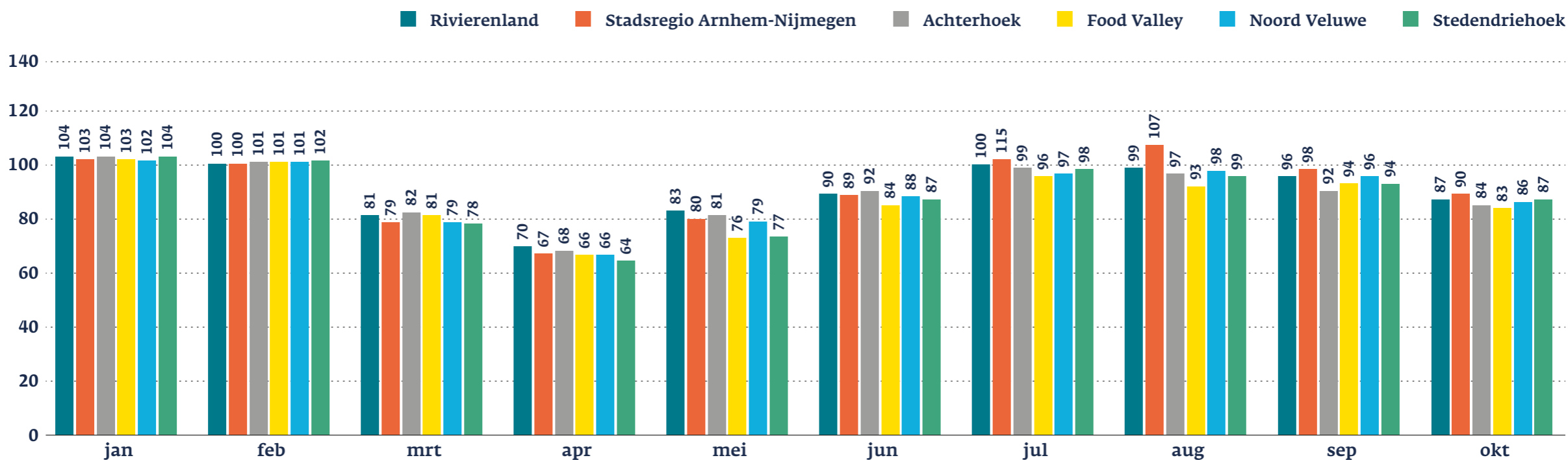
Na het ingaan van de maatregelen rond COVID-19 in maart daalde de verkeersintensiteit flink. Daarna steeg de verkeersintensiteit weer naar bijna het niveau van 2019. Maar na de maatregelen rond de 2e golf van COVID-19 is de verkeersintensiteit weer flink gedaald. Maar niet zo sterk als na de 1e golf van COVID-19. Inmiddels zijn de maatregelen begin november weer aangescherpt, dus de verwachting is dat de verkeersintensiteit in november nog verder zal dalen.

Opvallend is wel dat de daling in de weekenddagen in oktober sterker is dan op werkdagen. In de maanden daarvoor was de afname in het weekend minder ten opzichte van dezelfde maand in 2019 in vergelijking met de afname op werkdagen.

Regio's

Index motorvoertuigen werkdag 2020 (zelfde maand 2019 = 100)

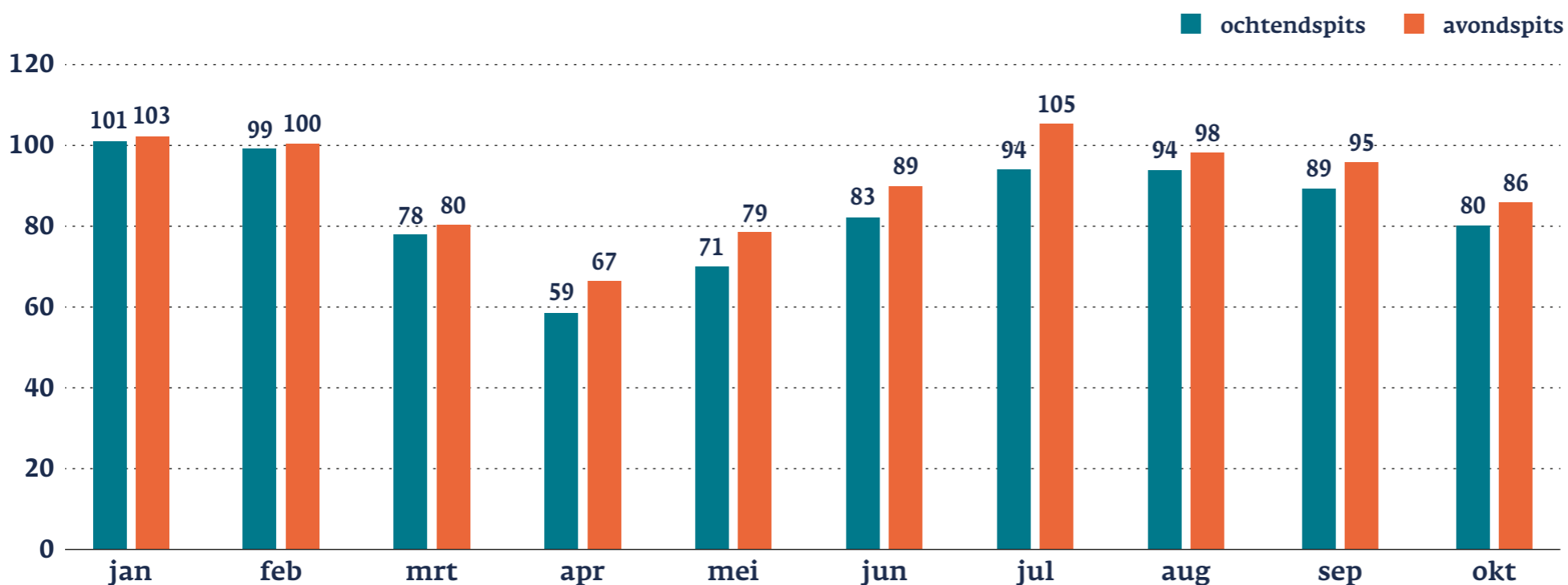

Als er wordt gekeken naar de 6 regio's in Gelderland dan is er onderling weinig verschil in ontwikkeling. De regio's Achterhoek en FoodValley blijven in ontwikkeling iets achter in oktober op de andere regio's, maar dat is maar enkele procenten.

Spitsen (ochtend- en avondspits)

Index motorvoertuigen 2020 (zelfde maand 2019 = 100)

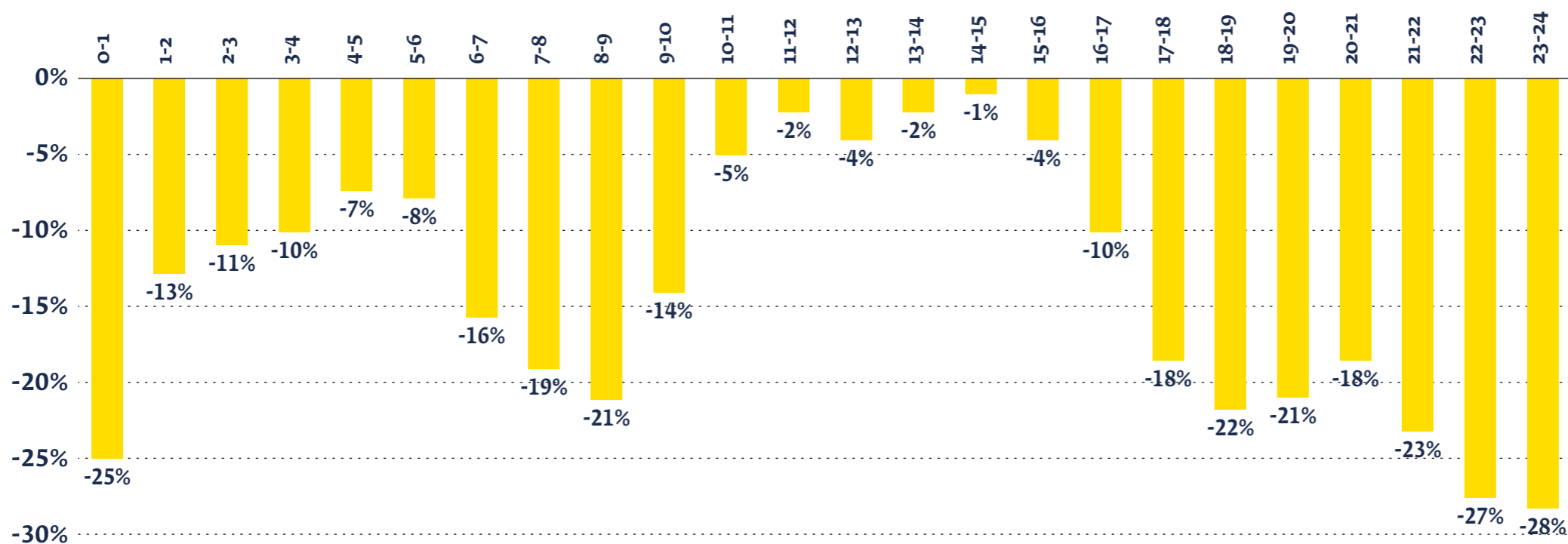
Het verkeer in oktober in de avondspits is 14% lager dan in dezelfde maand in 2019. Dit is ongeveer eenzelfde daling als bij het etmaal is te zien.

In de ochtendspits zit veel woon-werkverkeer en door de versoepelingen mocht er in september ook weer (voorzichtig) naar kantoor worden gegaan. Nu thuiswerken weer de regel is, is in oktober de verkeersintensiteit in de ochtendspits weer sterk gedaald: ongeveer 20% lagen dan in 2019.

Net als bij het aantal motorvoertuigen over de gehele dag is het effect van de maatregelen rond de 2e golf van COVID-19 lager dan in april toen de effecten van de 1e golf van COVID-19 zichtbaar werden.

Verkeer per uur werkdag oktober 2020 t.o.v. werkdag oktober 2019

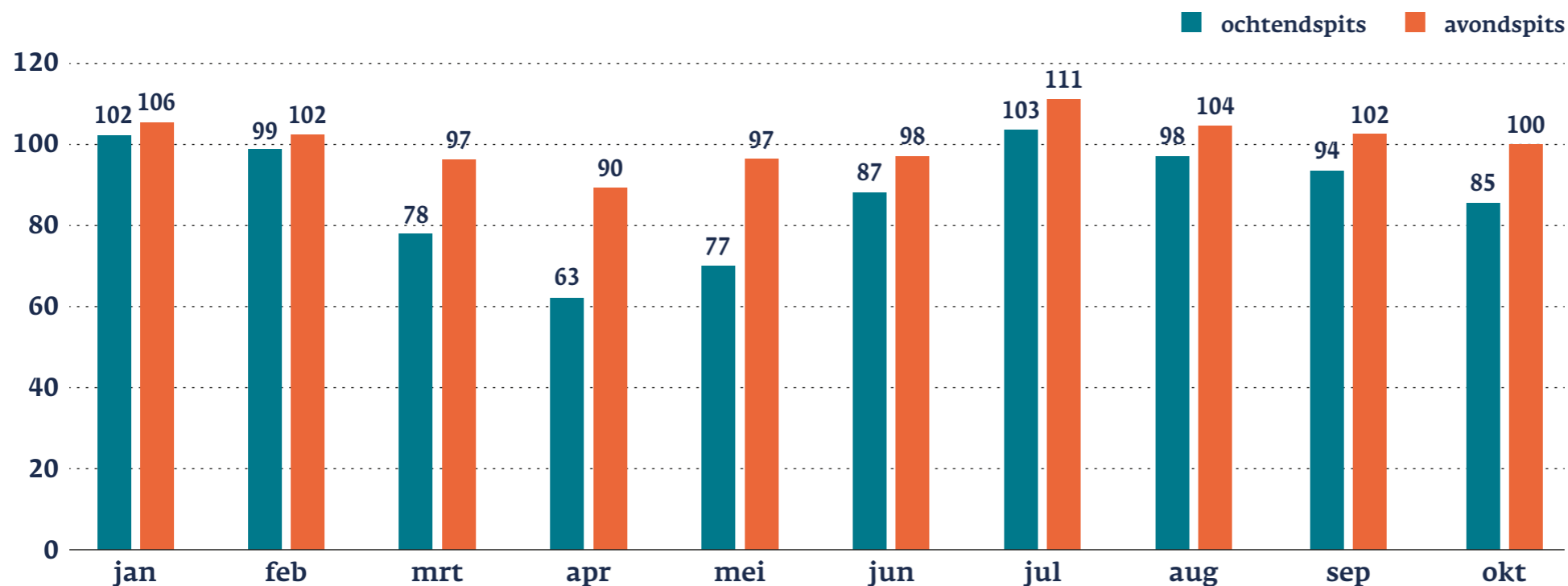

In september was het verkeer overdag alweer drukker dan in 2019 (zie [analyse september 2019](#)), maar nu het in oktober weer een stuk rustiger is, is ook de intensiteit over alle uren lager dan vorig jaar. Toch is in oktober de afname overdag, in de periode tussen de spitsen, minder groot dan in de spitsen en de avond- en ochtenduren.

Samenstelling verkeer (personenauto en vrachtauto)

Index motorvoertuigen werkdag 2020 (zelfde maand 2019 = 100)

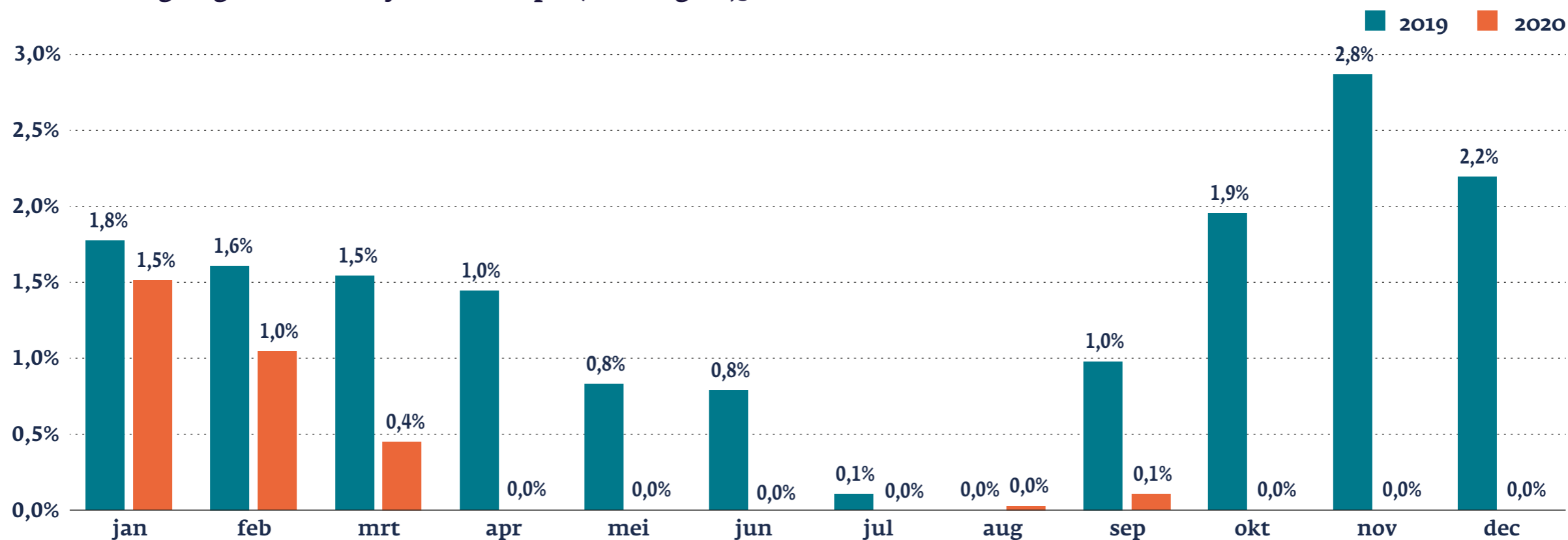
Het vrachtverkeer is minder gevoelig voor de maatregelen rond COVID-19. Na een kleine dip in de maanden maart en april zit dit daarna weer rond het niveau van voor COVID-19. De maatregelen rond de 2e golf van COVID-19 hebben slechts geleid tot een paar procenten minder vrachtverkeer in vergelijking met dezelfde maanden in 2019.

De personenauto's laten een grotere daling zien na de 2e golf van COVID-19. In oktober 2020 reden er 15% minder personenauto's over de provinciale wegen ten opzichte van oktober 2019.

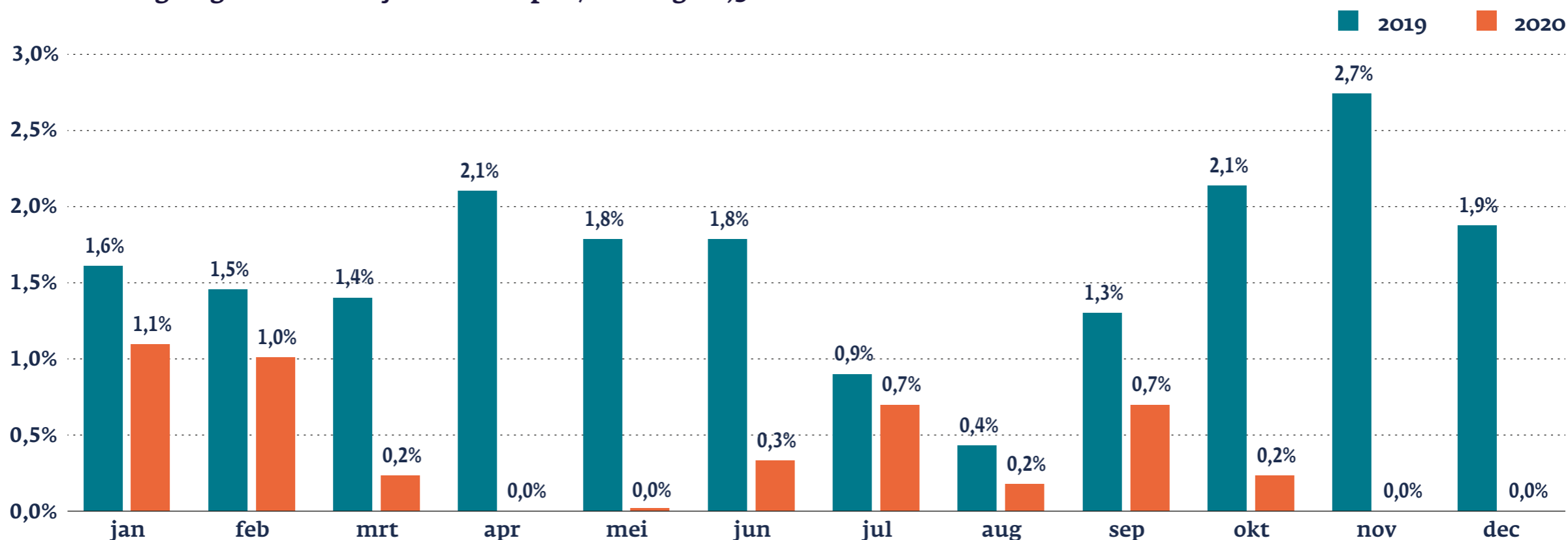
Files (verhouding reistijd spits/restdag > 1,5)

Aandeel weglengte met reistijd ochtendspits/restdag > 1,5

Aandeel weglengte met reistijd ochtendspits/restdag > 1,5

Gesteld is dat er sprake is van files als de reistijd in de spits 1,5 keer die van de reistijd van de rest van de dag is. Op deze wijze kan het percentage weglengte van de in totaal 1.200 km provinciale weg worden berekend dat niet aan dit criterium voldoet.

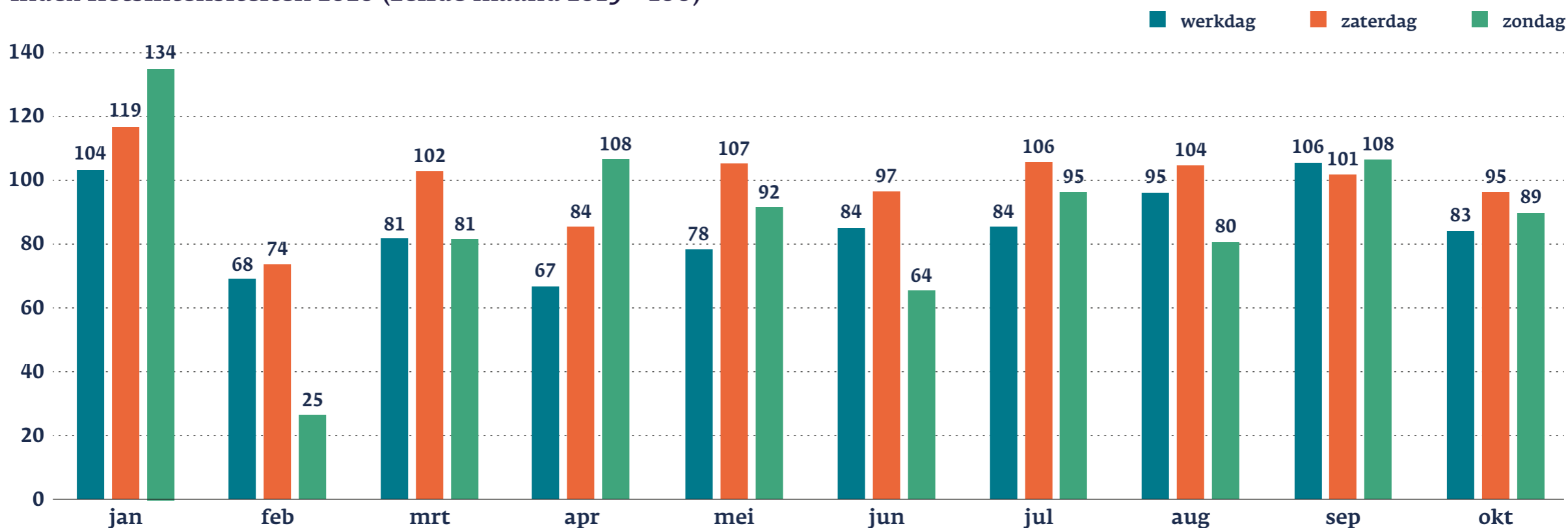
Om gegevens van alle provinciale wegen te verkrijgen wordt hierbij niet gebruik gemaakt van onze permanente telpunten, maar van de Floating Car Data, zie ook [GeldersVerkeer.nu](https://www.geldersverkeer.nl).

In de spitsen zijn nog niet of nauwelijks files in oktober 2020. In de ochtendspits stonden helemaal geen files in oktober 2020 en in de avondspits alleen ten gevolge van wegwerkzaamheden. Zo waren er onder andere files op de N348 tussen Eefde en Gorssel (herinrichting kruispunt Quatre Bras) en nabij Deventer (werkzaamheden aansluiting N348 - A1).

Fiets

Index fietsintensiteiten 2020 (zelfde maand 2019 = 100)

Het aantal fietsers is op de werkdagen na januari 2020 flink gedaald. Niet alleen vanwege COVID-19 (vanaf half maart), maar ook vanwege het slechte weer in februari. Ook hier krabbelt het fietsverkeer langzaam overeind, maar omdat nog veel scholen in april, mei en juni alleen op afstand lesgeven is het aantal fietsende scholieren natuurlijk ook afgenomen. In de weekenden wordt er wel meer gefietst dan vorig jaar. In april juist op de zondagen en in de maanden daarna op de zaterdagen. Na de zomervakantie wordt er iets

meer gefietst dan in vergelijking met dezelfde maand in 2019. Waarschijnlijk komt dit doordat veel mensen toch het openbaar vervoer mijden en voor de korte afstand overstappen op de fiets. Ook scholieren worden verzocht zo veel mogelijk naar school te fietsen en het ov te ontzien. In oktober is het fietsverkeer weer flink gedaald ten opzichte van oktober vorig jaar. Hier is de daling (-13%) bijna net zo groot als bij de personenauto's (-15%). In het weekend is de daling minder groot.

Ontwikkelingen middellange termijn (2020-2025)

Bron: Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM), d.d. 5 november 2020

Het KiM verkent mobiliteit aan de hand van 2 scenario's voor de macro-economische ontwikkelingen tot en met 2025, zoals gepubliceerd door het CPB op Prinsjesdag 2020: het scenario basisverkenning (BV) en het dieperdalscenario (DD).

Door de coronacrisis is de onzekerheid van deze verwachtingen groter dan anders al het geval is bij toekomstverwachtingen.

- Door de crisis hebben veel mensen intensief kennisgemaakt met vanuit huis online werken, vergaderen en leren, met reizen op andere tijden en het gebruik van andere vervoermiddelen. Het KiM verwacht hierdoor structurele gedragsveranderingen die van invloed blijven op de middellange termijn.
- Het wegverkeersvolume op het hoofdwegennet zal na de flinke dip in 2020 in de jaren daarna weer groeien. In 2025 ligt het ongeveer 5% (DD) tot 10% (BV) boven het volume van 2019. Beoogde uitbreiding van de wegcapaciteit vangt het toegenomen verkeer deels op. Door de structurele gedragsveranderingen neemt het aandeel van het verkeer in de spitsen in 2025 af in

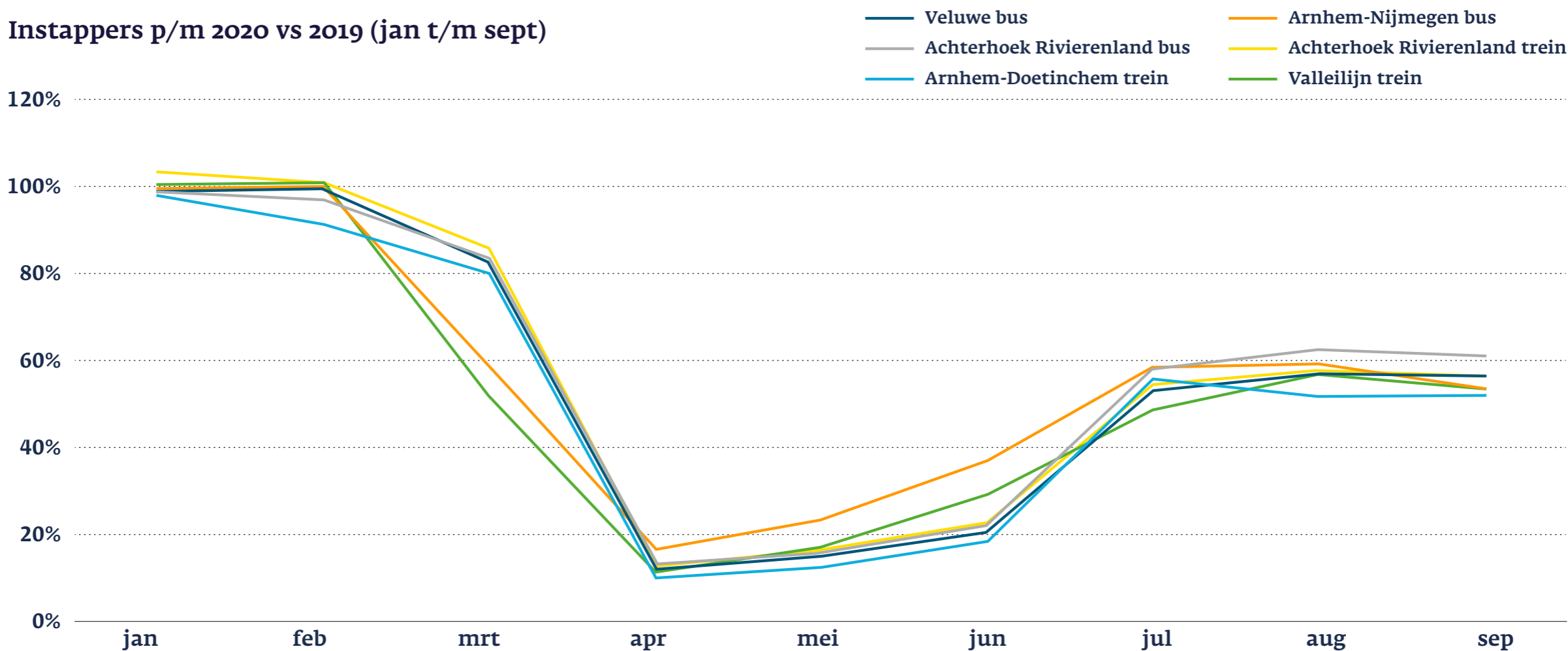
vergelijking met 2019. De toename van het totale reistijdverlies op het hoofdwegennet in 2025 komt naar verwachting op 0% (DD) tot +20% (BV) ten opzichte van 2019; zonder de uitbreiding van de wegcapaciteit en de verschuiving naar online werken, vergaderen en onderwijs volgen zou dat meer zijn geweest.

- Het ov-gebruik zal, zodra de coronamaatregelen van de baan zijn, weer gaan groeien in lijn met voorgaande jaren, met name door bevolkingsontwikkelingen en verbeterd aanbod op langere termijn. Structurele gedragsveranderingen als gevolg van de crisis dempen de groei. Per saldo ligt in het scenario BV het gebruik van het ov in 2025 weer op het niveau van 2019, en in het scenario DD blijft het daar nog 8% onder.
- Het fietsgebruik zal in 2025 3% (DD) tot 4,5% (BV) hoger zijn dan in 2019.
- Het aantal luchtvaartreizigers in 2025 zal in het scenario BV 6% hoger zijn dan in 2019; in scenario DD is dat hetzelfde niveau als in 2019.
- Het goederenvervoervolume (vervoerd gewicht) ligt in 2025 3% (BV) - 10% (DD) onder het niveau van 2019. De afgelegde afstand van de goederen op Nederlands grondgebied (in tonkm) is in 2025 5% (BV) - 11% (DD) lager dan in 2019.

Aantal instappers 2020

De volgende grafiek geeft de ontwikkeling per maand van de aantallen instappers per concessie in de periode 1 januari tot en met 30 september 2020 weer. De cijfers zijn gebaseerd op chipkaarttransacties. De instappers die reizen met een studentenkaart zijn meegenomen in deze cijfers.

Instappers p/m 2020 vs 2019 (jan t/m sept)

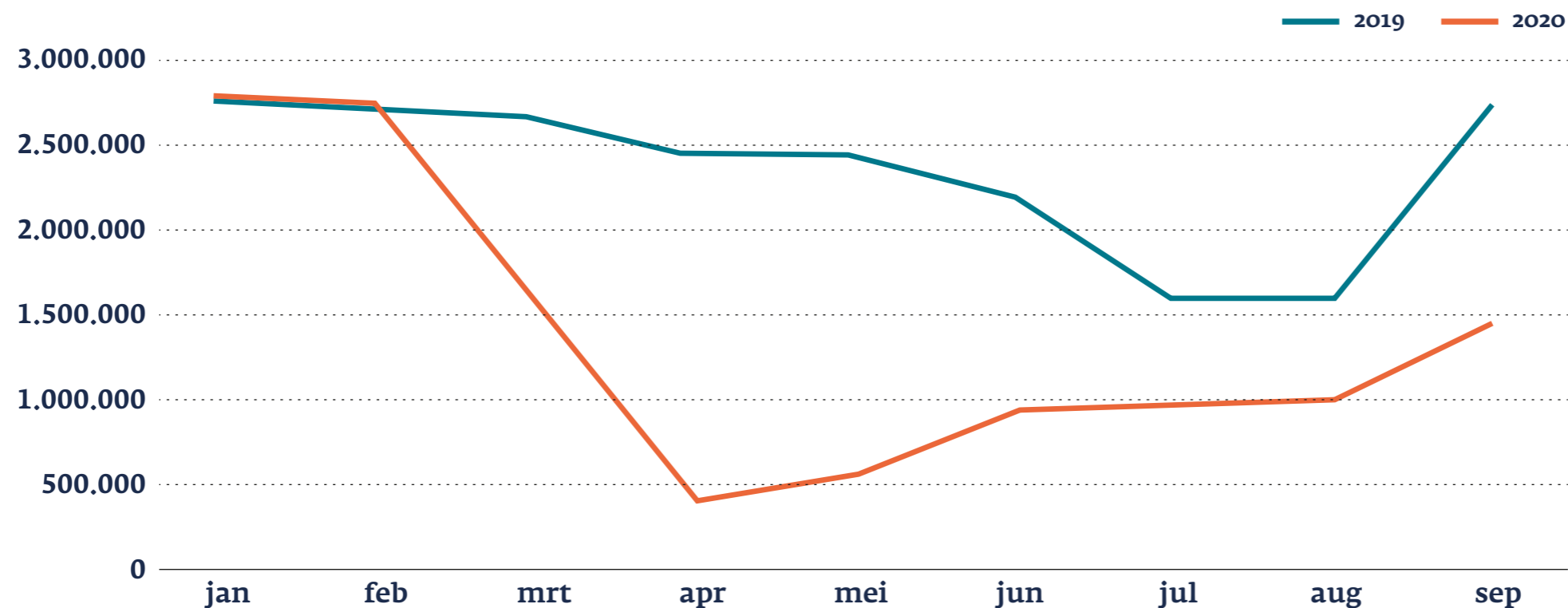
In de Gelderse ov-concessies zijn in de periode januari tot en met september 2020 in totaal 32,4 miljoen reizigers geregistreerd die met een ov-chipkaart hebben ingecheckt voor een reis met bus, buurtbus en/of trein. In 2019 waren dat in dezelfde periode 55,5 miljoen. Dat is over alle concessies over de gehele periode 42% minder instappers. Het beeld van de Gelderse concessies wijkt niet af van het beeld van alle concessies in OV-Oost. Het beeld voor aantallen reizigers en

reizigerskilometers en het verval in de opbrengsten is over de hele linie gelijk. Ook het landelijk beeld is vergelijkbaar. Uit de Monitor mobiliteit tijdens COVID-19 komt hetzelfde beeld naar voren. Uit de laatste update van deze monitor blijkt dat na de zomervakanties in september het aantal transacties niet substantieel toeneemt, maar blijft hangen rond de 60% van het aantal vorig jaar. In de Gelderse concessies is dat eveneens het geval.

In de tabel hieronder de vergelijking met het normale jaar 2019. Uit dit voorbeeld blijkt dat het aantal check-ins in een normaal jaar eveneens vanaf het voorjaar daalt tot en met de zomervakantie. Normaal stijgen de cijfers weer na de zomervakanties. Dat is nu ook het geval, maar de stijging is minder dan in een normaal jaar (voorbeeld willekeurige concessie).

Vergelijking 2020 / 2019 normaal jaar

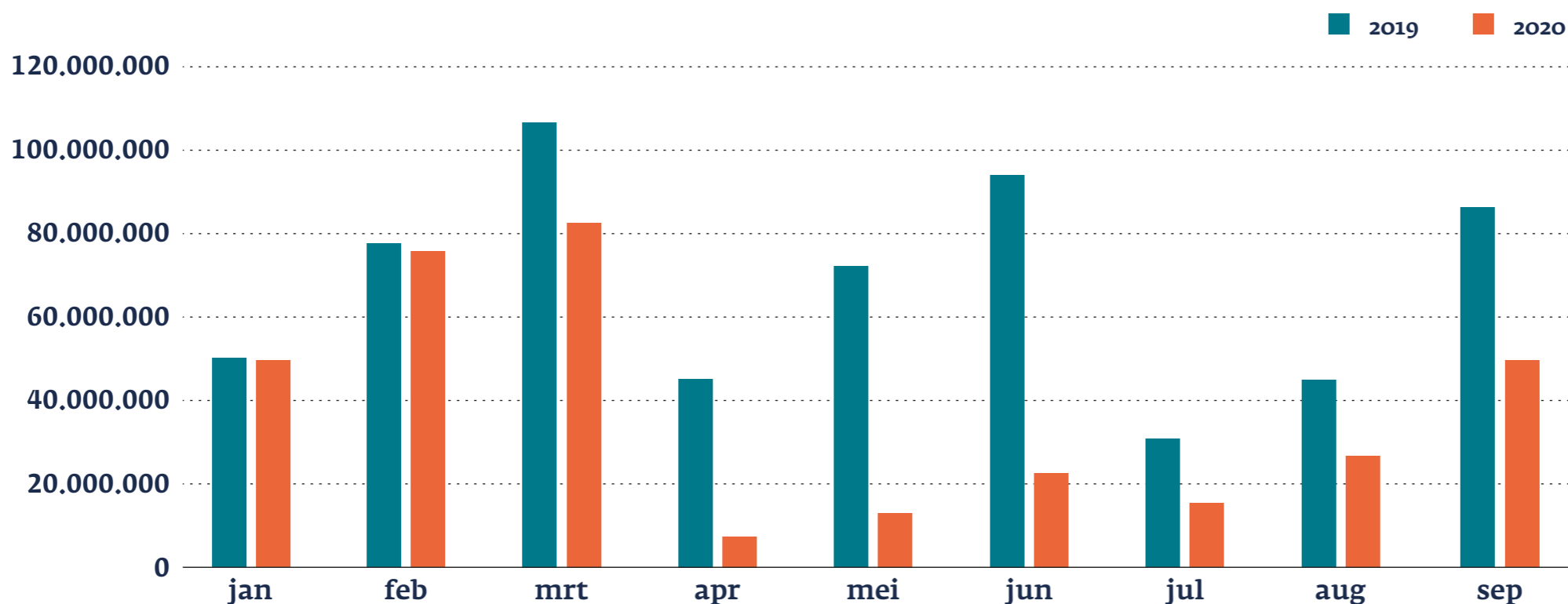

Reizigerskilometers

In de Gelderse ov-concessies zijn in de periode januari tot en met september 2020 332 miljoen reizigerskilometers geregistreerd ten opzichte van de 590 miljoen reizigerskilometer vorig jaar. De afname van de reizigerskilometers is bijna gelijk aan de afname van de reizigersaantallen. In september 2020 is het aantal geregistreerde reizigerskilometers gelijk aan 57% van het aantal reizigerskilometers in september 2019. In deze cijfers zijn de reizigerskilometers door studenten met een studentenkaart meegenomen.

Over de hele periode 1 januari tot en met 30 september 2020 zijn er 44% minder reizigerskilometers gemaakt dan in dezelfde maanden vorig jaar.

Reizigerskilometers Gelderland ov-concessies

6. Maatregelen

Voor een overzicht van de maatregelen die zijn getroffen door provincie Gelderland verwijzen we graag naar de factsheet over de acute hulpfase en de [factsheet over de overbruggingsfase](#).

Voor de mogelijke subsidiemogelijkheden in het kader van COVID-19 verwijzen we u graag naar onze [COVID-19-subsidiespagina](#).

Over de monitor

De Gelderse impactmonitor is een initiatief van provincie Gelderland. We streven ernaar de Gelderse impactmonitor tweewekelijks online te plaatsen.

Meer informatie en (nood)maatregelen

- Kijk voor meer informatie op onze [website](#).
- De Rijksoverheid houdt op haar [website](#) een overzicht bij van alle noodmaatregelen en deze wordt met regelmatig bijgewerkt.

Opmerkingen en/of suggesties

Heeft u opmerkingen over en/of suggesties voor de Gelderse impactmonitor? Neem dan [contact](#) met ons op.

Provincie Gelderland

Markt 11

6811 CG Arnhem

Postbus 9090

6800 CX Arnhem

026 359 99 99

provincieloket@gelderland.nl

www.gelderland.nl

